

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Narva kolledž
Keeled ja mitmekeelsus koolis

Inga Kaup

**ÕPPIJATE ARVAMUSED EESTI KEELE GRAMMATIKA
ÕPPIMISE KOHTA NARVA EESTI KEELE MAJA B1-
TASEME RÜHMAD NÄITEL**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Mare Kitsnik, PhD, eesti keel võõrkeelena kaasprofessor

Narva 2025

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Inga Kaup

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Inga Kaup,

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „**Õppijate arvamused eesti keele grammatika õppimise kohta Narva eesti keele maja B1-taseme rühmade näitel**“, mille juhendaja on Mare Kitsnik, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Inga Kaup

19.05.2025

SUMMARY

Opinions on Learning Estonian Grammar: A Case Study of B1-Level Groups at Narva Estonian Language House

The aim on bachelor's thesis "Opinions on Learning Estonian Grammar: A Case Study of B1-Level Groups at Narva Estonian Language House" was to research the opinions of adult learners in three B1-level groups at Narva Estonian Language House regarding the learning of Estonian grammar. The study addresses the importance of learners' opinions, as they influence language learning motivation and effectiveness.

The research problem lies in the lack of knowledge about adult learners' opinions on Estonian grammar learning.

The theoretical framework covers the concept of grammar, explicit and implicit grammar learning methods, second language grammar acquisition, grammar learning across teaching methods, factors affecting grammar learning, teaching Estonian grammar as a second language, and prior studies on learners' and teachers' beliefs about grammar learning.

Four research questions explored the perceived necessity, explanation, practice methods, and enjoyment of learning Estonian grammar.

Data was collected via an online questionnaire with 20 six-point scale questions and four open-ended questions, completed by 40 learners. Quantitative analysis was applied to scale responses, while thematic content analysis was used for comments.

Results show that learners view grammar as essential, particularly for writing, though some prioritize vocabulary. Explicit grammar teaching with native-language explanations and translated examples was preferred, with higher-proficiency learners favoring more only Estonian instruction. Learners valued diverse practice methods, including reading, writing exercises, error correction, communication, and gamified tasks. Estonian grammar was perceived as complex yet enjoyable, with learners confident in mastering it.

Given the study's limitations, further research should include learners outside Narva Estonian Language House, those not focused on speaking skills, and those not using the

“Naljaga pooleks” textbook (Kitsnik & Kingisepp, 2021), with a larger sample to provide a comprehensive understanding of adult learners’ views on Estonian grammar learning.

SISUKORD

SISSEJUHATUS	8
1. GRAMMATIKA ROLL TEISE KEELE ÕPPES	10
1.1. Grammatika mõiste	11
1.2. Teise keele grammatika õppimine ja omandamine	13
1.2.1. Eksplitsiitne ja implitsiitne grammatikaõpe	14
1.2.2. Grammatika õppimine eri keeleõppemeetodite korral	15
1.2.3. Grammatika omandamise järjestus ja grammatika omandamist mõjutavad tegurid	20
1.2.4. Eesti keele kui teise keele grammatika õpetamine	22
2. ÕPPIJATE JA ÕPETAJATE ARVAMUSED TEISE KEELE GRAMMATIKA ÕPPIMISE KOHTA	24
3. UURIMISMEETOD JA UURIMISMATERJAL	29
4. UURIMISTULEMUSED	31
4.1. Grammatika õppimise vajalikkus	31
4.2. Grammatika mõistmine	36
4.3. Grammatika harjutamine	40
4.4. Grammatika õppimise kergus ja meeldivus	48
5. ARUTELU JA JÄRELDUSED	54
5.1. Esimese uurimisküsimuse vastus	54
5.2. Teise uurimisküsimuse vastus	55
5.3. Kolmanda uurimisküsimuse vastus	57
5.4. Neljanda uurimisküsimuse vastus	58
5.5. Uurimistööga seotud piirangud	60
5.6. Uurimistulemuste arutelu ja järeldused	60
KOKKUVÕTE	64
KASUTATUD ALLIKAD	66

Lisa 1. Eestikeelne ankeet	69
Lisa 2. Venekeelne ankeet	73

SISSEJUHATUS

Olen töötanud aasta ja kaheksa kuud eesti keele kui teise keele õpetajana Narva eesti keele majas, kus õpetan täiskasvanud keeleõppijaid. Selle aja jooksul olen märganud, et osale õppijatest on eesti keele õppimine raske, osale aga lihtsam. Kõige rohkem raskusi olen märganud grammatika õppimisel. Vaid mõne üksiku õppija jaoks tundub eesti keele grammatika lihtne ja loogiline. Rohkem õppijaid aga kurdab grammatika keerulisuse ja ebaloogilisuse üle. Grammatika õppimise üheks peamiseks raskuseks peetakse liiga suurt erandite hulka, mida olevat võimatu meelde jätta. Lisaks kalduvad õppijad arvama, et nende vanus ei võimalda neil enam edukalt grammatikat õppida.

Mina õpetajana tean, et eesti keele grammatika on loogiline ja reeglipärane ning minu ülesanne on seda ka õppijaile näidata. Olen oma õppijatest palju noorem, kuid usun, et vaatamata vanusele on võimalik eesti keel selgeks saada. Õppijate mured on pannud mind mõtlema, mida inimesed grammatika õppimisest arvavad, miks on neil sellised arvamused kujunenud ning kuidas saaks täiskasvanud õppijaid grammatika õppimisel senisest paremini toetada.

Grammatika õppimine on ka laiem probleem. Täiskasvanud õppijate õpetajad on välja toonud, et eesti keele grammatika valmistab õppijaile raskusi ja õpitud grammatika ei jõua sageli tegelikku keelekasutusse. Raskuste põhjuseks peetakse õppijate emakeele ja eesti keele grammatika erinevusi, õppijate vähest grammatikaterminite tundmist ning õpikute ebasüsteemset grammatikakäsitlust. Õpetajad toovad esile ka õppijate hirmu eesti keele grammatika raskuse ees. Grammatika õpetamisel eelistavad täiskasvanute õpetajad kasutada eksplitsiitset grammatikaõpet, kuna õppijate vead korduvad ning teemasid on vaja uuesti seletada. Grammatika õppimisel tehakse kõige rohkem kirjalikke harjutusi, vähem kasutatakse kommunikatiivset grammatikaõpet, sh mängustatud ülesandeid. (Kitsnik & Mikk, 2021)

Koolis on eesti keele õpe siiani küllaltki grammatikakeskne ja grammatikaõpe toimub peamiselt traditsiooniliste meetodite järgi (Kitsnik & Kromberg, 2022), kuigi eesti keele kui teise keele, sh grammatika õpetamise metoodika maailmas ja ka Eestis on palju arenenud. Umbes pooled õpilastest ei jõua praeguse õpisüsteemi järgi õppides põhikooli lõpuks B1-

taseme keeleoskuse ni ehk sellise keeleoskuse ni, mis lubaks neil erinevates situatsioonides kontakte luua ja oma suhtluseesmä rke täita (EIS veebileht; Haridussilm veebileht).

Õppijate arvamused ja hoiakud on oluline keeleõppe motivatsiooni ja tõhususe mõjutaja. Seetõttu on oluline neid teada ja uurida. Minu bakalaureusetöö uurimisprobleem on, et eesti keele kui teise keele täiskasvanud õppijate arvamused grammatikaõppe kohta ei ole teada. Uurimistö eesmärk on välja selgitada, millised on Narva eesti keele maja kolme B1-taseme õpperühma täiskasvanud õppijate arvamused eesti keele grammatika õppimise kohta. Narva eesti keele maja on Integratsiooni Sihtasutuse loodud keele- ja kultuurikeskus, mille eesmärk on toetada eesti keele omandamist ning lõimumist Eesti ühiskonda. Narva eesti keele maja pakub tasuta eesti keele õpet, keelepraktikat ja lõimumistegevusi eesti keelest erineva emakeelega täiskasvanutele. (Integratsioon veebileht)

Uurimiseesmärgist lähtuvalt olen püstitanud neli uurimisküsimust.

1. Kui vajalik on eesti keele kui teise keele täiskasvanud õppijate arvates grammatikat õppida?
2. Kuidas peaks eesti keele kui teise keele täiskasvanud õppijate arvates grammatikat seletama?
3. Kuidas peaks eesti keele kui teise keele täiskasvanud õppijate arvates grammatikat harjutama?
4. Kui meeldiv ja kerge on eesti keele kui teise keele täiskasvanud õppijate arvates grammatikat õppida?

Uurimisküsimustele vastuse saamiseks palusin Narva eesti keele maja kolme B1.2-taseme rühma õppijatel (n=40) täita veebipõhise ankeedi, mis sisaldas väiteid grammatika õppimise kohta ja vaba vastusega küsimusi. Väidete hinnanguid analüüsisin kvantitatiivselt ning vabu vastuseid temaatilise sisuanalüüsi meetodil.

Bakalaureusetöö koosneb viiest peatükist ja kahest lisast. Esimeses peatükis käsitlen grammatika rolli teise keele õppes. Teises peatükis vaatlen õppijate ja õpetajate arvamusi teise keele grammatika õppimise kohta varasemates uuringutes mujal maailmas. Kolmandas peatükis on ülevaade uurimismaterjalist ja -metoodikast. Neljandas peatükis on esitatud uuringu tulemused ning viiendas peatükis arutelu ja järeldused. Esimeses lisas on eestikeelne ankeet ning teises lisas venekeelne ankeet.

1. GRAMMATIKA ROLL TEISE KEELE ÕPPES

Lisaks emakeelele ehk esimesele keelele õpivad inimesed elu jooksul mingil tasemel tavaliselt veel vähemalt üht muud keelt, kuid tihti ka rohkem. Keeli, mida õpitakse pärast esimest keelt, nimetatakse üldistatult teiseks keeleks (ingl *second language*). Seega ei tähenda teine keel seda, et see on järjekorras teine õpitav keel. (Pool, 2007, lk 13) Peale emakeele õpitavaid keeli nimetatakse ka võõrkeelteks (ingl *foreign languages*). Kui eristada võõrkeelt ja teist keelt, siis nimetatakse teiseks keeleks keelt, mida õpitakse selle keele keskkonnas. Võõrkeel on aga keel, mida õpitakse keelekeskkonnast väljaspool. Tänapäeval ei eristata aga võõrkeelt ja teist keelt eriti rangelt, sest tänapäeva maailmas on palju võimalusi, kuidas luua endale keele omandamiseks sobiv keskkond. Selleks saab otsida internetist taskuhäälanguid, videoid, sotsiaalmeedia postitusi jm või suhelda keelesõpradega. Samuti on tänapäeval võimalik sõita mööda maailma ja õppida soovitud keelt reaalses keelekeskkonnas. Seega on võõrkeele ja teise keele omandamise seaduspärasused tänapäeval suhteliselt sarnased. (Kaivapalu & Eslon, 2021, lk 15–16) Kui muu emakeelega inimesed õpivad ja omandavad Eestis eesti keelt, on eesti keel nende jaoks kindlasti teine keel.

Võõrkeeli on aegade jooksul õpetatud ja õpitud erisuguste meetodite järgi. Kaua aega on domineerinud grammatika-tõlkemeetod (ingl *grammar-translation method*). Selle järgi õppides saab õppija korraliku ülevaate õpitava keele grammatikast. Õpetaja esitab õppijatele grammatikateemasid, minnes kergemast raskema juurde. Õppija ülesanne on omandada vajalikku grammatikat, õppida pähe reeglid ja osata neid tekstide tõlkimisel kasutada. Õpetaja kontrollib pidevalt õppijate keelekasutust ja parandab kõik vead. (Kingisepp & Sõrmus, 2000, lk 10–11) Alates 1960. aastatest on levinud kommunikatiivne lähenemine (ingl *communicative approach*), mille järgi peavad keeleõppijad keelt kasutama oma mõtete ja vajaduste väljendamiseks. Selle lähenemise korral on põhitähelepanu sõnumil, mitte grammatilisel korrektsusel. Õppija vastutab ise oma õppimise ja edasijõudmise eest. Õpetaja ülesanne on õppijat abistada ja suunata. Keelevead on õppeprotsessi loomulik osa, vigade parandamine ei ole vajalik ning võib kasu asemel teha kahju. (Kingisepp & Sõrmus, 2000, lk 32)

Tänapäeval kasutatakse teist keelt õpetades peamiselt kombineeritud meetodit. Arendatakse keelelisi osaoskusi, mis jagunevad retseptiivseteks ja produktiivseteks. Retseptiivsed osaoskused on kuulamine ja lugemine, mida kasutades keeleõppija saab mõista ja tajuda õpitavat keelt. Produktiivsed osaoskused on rääkimine ja kirjutamine, mida kasutades keeleõppija saab väljendada õpitava keele abil oma mõtteid ja ideid. Lisaks osaoskustele õpetatakse grammatikat ja sõnavara, mis toetavad osaoskuste arengut. Grammatika ei ole seega õppe-eesmärk iseenesest, vaid grammatikal on keeleliste osaoskuste arengut toetav roll. (EKR, 2007, lk 36–48, 119–151)

Osas 1.1 vaatlen lähemalt grammatika mõistet ja osas 1.2 teise keele grammatika õppimist ja omandamist.

1.1. Grammatika mõiste

Grammatika on paljudele tuttav sõna, kui aga püüda seda mõistet seletada, siis võib kohata mitmesuguseid definitsioone. Grammatikaks on peetud reeglite kogumit, mis määrab sõnavormide ja lausete kasutamise; keele struktuuri; tavapäraseid keelekasutusviise jm. Liina Lindström (2021) seletab grammatikat kui grammatiliste üksuste (nt käände- ja pöördelõpud, ajatunnused jmt) kogumit ning nende üksuste valikut ja kasutamist reguleerivaid seaduspärasusi.

Kõikidel maailma keeltele on oma grammatiline süsteem. Esmapilgul tundub sugulaskeelte (nt eesti ja soome keele) grammatiline süsteem sarnane ja eri keelkondadesse kuuluvate keelte (nt eesti ja vene keele) grammatiline süsteem väga erinev. (Krall & Sõrmus, 2000, lk 7–8) Eesti ja soome keele sarnasus väljendub näiteks käändesüsteemis (Kaivapalu, 2020, lk 6–8). Eesti ja vene keel erinevad selle poolest, et eesti keeles edastatakse palju grammatilisi tähendusi käändelõppudega, aga vene keeles eessõnadega (Pahk, 2021, lk 43). Samas on kõigi inimkeelte grammatika kujunenud sarnastel eesmärkidel – suhtlusfunktsioonide väljendamiseks, nt liikumise kirjeldamiseks või palvete esitamiseks (Lindström, 2021).

Tuntud keeleteadlase Noam Chomsky arvates on üldised grammatikareeglid kõigil inimestel kaasa sündinud. Seda nimetab ta universaalseks grammatikaks, sest see on ühine kõigist rahvustest inimestel. Seetõttu hakkavadki väikelapsed Chomsky arvates nii kiiresti rääkima

ja teevad seda suhteliselt õigesti, kuigi nende üldine vaimne võimekus on veel madal ning nad ei kuule ka keelt süstemaatiliselt. Kui lastel on üldised grammatikareeglid juba sündides olemas, siis saavad nad õpitud sõnadest moodustada suure hulga lauseid, mis vastavad grammatilistele reeglitele. Kui vaadata näiteks kolme lauset *lammas sööb rohtu*, *kaks lammast sööb rohtu*, *kolm lammast sööb rohtu*, on näha, et tegevus ei muutu, kuid muutub lammaste arv. Lammaste hulk on lõputu ehk saab moodustada lõputu arvu lauseid, mis kirjeldavad, mitu lammast sööb rohtu. N. Chomsky väidab, et pole mõtet uurida tekste, mis kajastavad vaid väikest osa võimalikest lausetest, vaid pigem keelepädevust – ajus olevat mehhanismi, mis genereerib lõpmatu hulga lauseid. Sellist universaalse grammatika abil lausete moodustamist nimetatakse generatiivseks grammatikaks. (Ehala, 2010, lk 10)

Tänapäeval on aga üldiselt levinud konstruktsioonipõhine (ingl *construction-based*) arusaam keelesüsteemist ja selle omandamisest. See tähendab, et keel ei koosne mitte eraldi sõnadest (nt *andma*, *mina*, *raamat*) ning grammatilistest struktuuridest (nt käskiva kõneviisi ainsuse vorm, isikuline asesõna, alaleütlev kääne, täissihitis). Keel koosneb hoopis sõnade ja grammatika ühenditest ehk konstruktsioonidest (nt *anna mulle raamat*). Konstruktsioonid on tavaliselt eri pikkusega fraasid. Konstruktsioonid võivad esineda nii konkreetsete keeletükkidena (ingl *chunks*), näiteks *ma ei tea*, kui ka abstraktsemate skeemidena (ingl *abstract patterns*), näiteks *isik + ei tea*, mis võimaldavad luua uusi väljendeid nagu *Peeter ei tea* või *keegi ei tea* jne. Mõtete väljendamisel kasutavad inimesed teadvuses olevaid konstruktsioone, mitte ei kombineeri iga kord sõnu ja reegleid uuesti. (Kitsnik, 2019, lk 40)

Keeleõppes mõistetakse grammatikana tavaliselt keeleõpetuse osa, mis õpetab ja uurib keelevorme (Krall & Sõrmus, 2000, lk 7). Teise keele õppe tuntud metoodik ja metoodikaraamatute autor Jim Scrivener (2011, lk 156–157) esitab neli võimalikku grammatika defineerimise viisi: 1) reeglid kirjaliku teksti lausete moodustamise kohta; 2) suulise teksti struktureerimine rääkimise ajal; 3) kirjalikud harjutused kirjaliku teksti grammatika õppimiseks; 4) inimeste sisemine “teadmine” selle kohta, millised laused on keeles võimalikud ja millised võimatud.

Ükskõik kuidas grammatikat defineerida, kõige olulisem on see, kuidas õpitu või omandatu jõuab õppijate tegelikku keelekasutusse. Professor Lynne Cameron (2001, lk 108–110) eristab teise keele õppes välist ja sisemist grammatikat. Väline grammatika on see, mis on esitatud grammatika käsiraamatutes ja õppematerjalides. Sisemine grammatika on aga

grammatikasüsteem õppija peas. Sisemine grammatika erineb välisest grammatikast ja sõltub iga õppija keeletajust ning arusaamis- ja meeldejätmisvõimest. (Cameron, 2001, lk 108–110)

Kokkuvõttes on grammatika keele oluline osa, mida võib defineerida mitmeti – reeglite kogum, keele struktuur, tavapärase keelekasutusviis. Grammatika hõlmab grammatilisi üksusi (nt käände- ja pöördelõpud) ning nende kasutamise seaduspärasusi. Keeleõppes nähakse grammatikat kui keelevormide uurimist ja õpetamist. Igal keelel on oma grammatiline süsteem, kuid eesmärk on kõigil sama – suhtlusfunktsioonide väljendamine. Grammatika olemus seisnebki keele struktuuri kasutamise ja nende abil suhtlusfunktsioonide väljendamise toetamises.

1.2. Teise keele grammatika õppimine ja omandamine

Teadlaste arusaamad selles, kuidas inimesed grammatikat õpivad ja omandavad, on läbi aegade muutunud vastavuses teadmiste arenguga keele olemuse ja keeleomandamise ning õppimise olemuse kohta. Omandamiseks on peetud keeleteadmiste ja keele kasutusoskuse arengut loomulikus keelekeskkonnas, intuitiivselt ja praktilise suhtluse kaudu. Õppimine tähendab teadlikku tegevust, kus õpitakse reegleid ja harjutatakse keelt kasutama. Tänapäeval ei eristata omandamist ja õppimist rangelt, vaid mõlemat peetakse keelelises arengus osalevaks ja omavahel seotuks. (Kaivapalu & Martin, 2010)

Kasutus põhise (ingl *usage-based*) teooria järgi on keele omandamine võimalik ainult autentsetes keelekeskkonnas, kus keelt tajutakse ja aktiivselt kasutatakse. Nii omandavad väikelapsed oma esimese keele. Nad kuulevad enda ümber palju loomulikku keelekasutust, hakkavad selles sageli korduvaid konstruktsioone (nt *annapall, eitaha*) märkama ja neist aru saama ja seejärel ka ise neid ütlema. (Vihman, 2018, lk 626–628) Ka teise keele omandamine toimub selle teooria järgi üldiselt samal viisil nagu laste esimese keele omandamine. Isik peab saama palju autentset keelelist sisendit ja tal peab olema palju võimalusi ise keelt kasutada. Erinevus laste keeleomandamisega on siiski selles, et teist keelt õpitakse sageli ka koolis või kursustel teadlikult. (Kitsnik, 2019, lk 41)

1.2.1. Eksplitsiitne ja implitsiitne grammatikaõpe

Kui keelt teadlikult õpitakse, siis kasutatakse alati mingit õppemeetodit. Õppemeetodid on läbi aegade arenenud vastavalt üldiste arusaamade arengule keeleomandamise ja keeleõppe kohta. Erinevate meetodite korral õpetatakse ka grammatikat eri viisil, kasutades seejuures kas eksplitsiitset või implitsiitset lähenemist ning kas deduktiivset või induktiivset õppimist. (Adejare, 2022, lk 66–67)

Eksplitsiitne grammatikaõpe tähendab, et grammatikale pööratakse eraldi tähelepanu ja grammatikat õpitakse teadlikult. Eksplitsiitse grammatikaõppe korral saab kasutada deduktiivset või induktiivset õppimist. Deduktiivne õppimine tähendab, et õpetaja esitab õppijatele reegli ja seletab seda või näitab vastavat reeglit ja seletust õpikus. Induktiivne õppimine tähendab, et õppijad tuletavad ise reegli pärast seda, kui on saanud piisavalt näiteid. Deduktiivse õppimise eeliseks peetakse sageli aja säästmist. Õppimine toimub kiiremini, kui õpetaja annab õppijatele kohe õiged reeglid. Samas on kiirus näiline, sest õppijad ei pruugi reegleid sel viisil tegelikult omandada ega suuda neid iseseisvas suulises spontaanses keelekasutuses rakendada. Samuti ei ole tegelik keelekasutus nii lihtne, et seda saaks mõningate kindlate reeglitega ära kirjeldada. Deduktiivne õppimine võib õppijatele tunduda ka igav ja kuiv ning vähendada keeleõppemotivatsiooni. (Thornbury, 1999, lk 14–48) Induktiivse õppimise puuduseks võib pidada seda, et see võtab palju aega. Samuti võivad õppijad ise reegleid tuletades neist valesti aru saada. Induktiivne õppimine ei meeldi ka kõigile õppijaile, eriti neile, kes on konkreetsema mõtlemisega. Induktiivset õpet on nii õpetajal kui õppematerjali autoril ka keerukam ette valmistada. (Krall & Sõrmus, 2000, lk 13–14)

Implitsiitne grammatikaõpe tähendab aga, et grammatikareeglitele ja vormidele ei pöörata eraldi tähelepanu ja õppijad omandavad grammatika keelekasutuse ja muu õppe käigus. (Adejare, 2022, lk 67)

1.2.2. Grammatika õppimine eri keeleõppemeetodite korral

Keeleõppemeetodid võib väga üldiselt jagada traditsioonilisteks meetoditeks ja suhtlusmeetoditeks. Traditsioonilistest meetoditest on tuntumad grammatika-tõlkemeetod ja audiolingvaalne meetod. Kõige tuntum ja siiani levinud on neist grammatika-tõlkemeetod. Grammatika-tõlkemeetodi korral loetakse ja tõlgitakse tekste ning õpitakse grammatikat eksplitsiitselt ja deduktiivselt. Õpetaja seletab reegleid õppijate emakeeles. Seejärel tehakse kirjalikke harjutusi, milles õpetaja parandab kõik vead. Traditsioonilistes grammatikaharjutustes on tavaliselt esitatud kontekstivabad laused, milles tuleb sulgudes olev sõna kirjutada õiges vormis (näide 1). Samas saab ka traditsioonilises vormis harjutuses esitada kontekstiga seotud lauseid (näide 2). Paljud õppijad, eriti vanemad, eelistavad sellist grammatikaõpet, sest nad soovivad täpselt aru saada, kuidas õpitav keel “töötab”. (Krall & Sõrmus, 2000, lk 13–14)

Kirjutage õige *kus*-vorm. Lõpetage laused oma sõnadega.

1. (vaikne kohvik) *Vaikses kohvikus* on hea lugeda ja mõelda.
2. (rahvarohke kaubanduskeskus)
3. (raske trenn)
4. (äge sünnipäevapidu)
5. (huvitav koolitus)

(“Naljaga pooleks” lk 121–122, harjutus 22, kokku 11 lauset)

(2) Tõmmake valed variandid maha.

1. Ühel naisel **oli/tegi/pani** sünnipäev.
2. Talle **oli/tuli/pani** palju külalisi.
3. Esimene külaline **tuli/pani/tegi** üksi, sest tema naine **sai/jäi/tõi** haigeks.
4. Sünnipäevalapsel **oli/tuli/pani** hea meel, et vähemalt mees **jäi/sai/tõi** tulla.
5. Esimene külaline **jõi/sõi/tõi** sünnipäevalapsele lilled ja suure paki.

(“Naljaga pooleks” lk 73–74 harjutus 17, kokku 17 lauset)

Audiolinguaalse meetodi (ingl *audio lingual method*) järgi jagati keeleõpe esimest korda nelja osaoskuse (kuulamine, lugemine, rääkimine ja kirjutamine) õpetamiseks. Selle meetodi

korral kuulati palju lühikesi kõnekeelseid dialooge, korraliti nendes esinenud lauseid ja fraase, õpiti neid pähe ning harjutati seejärel dialoogides. (Kingisepp & Sõrmus, 2000, lk 17) Grammatikat eraldi ei õpetatud ja usuti, et grammatika omandatakse lausete ja fraaside kordamise käigus. Seega oli grammatikaõpe implitsiitne. Meetodit on palju kritiseeritud ning peetud ebatõhusaks, kuid meetodil on mõju tänapäevani. Keeletunnis õpitakse ka praegu lühikesi kõnekeelseid dialooge pähe ja harjutatakse nende esitamist. (Adejare, 2022, lk 67–69)

Loomulik lähenemine (ingl *natural approach*) kujunes vastukaaluks grammatika-tõlkemeetodile ja audiolinguaalsele meetodile. Selle lähenemise peamine arusaam on, et teise keele õpe sarnaneb esimese keele omandamisega. Seega peab õpetaja pakkuma õppijatele rikkalikku ja huvitavat keelelist sisendit, looma madala stressitasemega õpiõhkkonna ning kasutama visuaalseid abivahendeid, žeste ja konteksti, et aidata õppijatel keelest aru saada. Meetod rõhutab kuulamist ja mõistmist enne rääkimist ning ei nõua õppijatel kohest keeleproduksiooni ega grammatiliselt täiuslikke lauseid. Selle lähenemisega toimub grammatika implitsiitne omandamine. Grammatilised struktuurid tekivad loomulikult viisil keelega kokkupuutumise kaudu ning õppijad hakkavad neid alateadlikult kasutama, sarnaselt lapse esimese keele omandamisega. Loomuliku lähenemise osana kujunes välja otsene meetod (ingl *direct method*), mille eesmärk oli õpetada keelt ilma tõlkimiseta. Õppijad ümbritseti õpitava keelega, sõnade tähendust seletati piltide, asjade ja tegevuste näitamise kaudu. Grammatikat õpetati eksplitsiitselt ja induktiivselt. Grammatikareegleid ei antud, vaid õppijad suunati ise reegleid tuletama. Näiteks hoidis õpetaja käes üht raamatut ning ütles *see on raamat*, seejärel hoidis käes mitut raamatut ja ütles *need on raamatud*. Selles näites esinevad ainsuse ja mitmuse nimetava käände vormid ning õppijad saavad nii ise intuiitselt aru ainsuse ja mitmuse erinevustest. (Krall & Sõrmus, 2000, lk 14–15, 34–35)

Tuntud suhtlusmeetod on ka sugestiivõpe (ingl *suggestopedia*). Seda meetodit kasutades luuakse õppijatele mugavad õppimistingimused (tugitoolid, mõnus valgus, pehmed põrandad, muusika jmt). Tunnis kuulatakse ja loetakse dialooge korduvalt. Dialoogide juures on ka tõlge. Õpetaja annab õpilastele vajaduse korral ka seletusi ja seejärel tehakse mänguelementidega suulisi harjutusi ja esitatakse dialooge rollimängudes. Suuremat tähelepanu pööratakse sõnavaraõppele, grammatikat õpitakse pigem implitsiitselt. (Kingisepp & Sõrmus, 2000, lk 22–23)

Alates 1960. aastatest algas nn kommunikatiivse lähenemise (ingl *communicative approach*) võidukäik. Kommunikatiivne lähenemine tekkis vastukaaluks grammatikapõhiste meetoditele, mille järgi õppides inimesed keelt kasutada ei suutnud. Kommunikatiivne lähenemine ei ole ainult üks kindlapiirilise meetod, vaid pigem mitmete meetodite segu. Selle lähenemise korral suhtutakse keelde kui suhtlusvahendisse, mille abil saab õppija väljendada oma mõtteid ja vajadusi. (Metslang jt, 2013, lk 124–125) Kommunikatiivse lähenemise puhul on õppimise eesmärk valmistada keeleõppija ette igapäevasuhtluses toimetulekuks. Selleks ei piisa ainult keelestruktuuri tundmisest. Keel on sotsiaalne nähtus, mille tõttu peab keeleõppija arendama ka suhtlusoskust. (Argus jt, 2021, lk 66) Kommunikatiivse lähenemise järgi on vaja kuulata ja lugeda autentseid tekste ning ise palju rääkida. Selleks kasutatakse paaristöid, rühmatöid, arutelusid (Richards, 2006, lk 18–19). Kommunikatiivse lähenemise üks peamisi õpetegevusi on infolüngaga ülesanded. See tähendab, et ühel suhtluspartneril on puudu mingi info, mida ta vajab ja mis on olemas teisel suhtluspartneril. See info tuleb suheldes teada saada. Kommunikatiivses keeleõppes hinnatakse õppija keelt kõrgelt ka siis, kui selles on vead. Vigu ei parandata kogu aeg, vaid lastakse õppija keelel rahulikult areneda. (Argus jt, 2021, lk 67–68)

Kommunikatiivne lähenemine ei tähenda seega, et grammatikat ei õpita, kuid seda tehakse traditsioonilistest meetoditest erinevalt. Esiteks ei läbita grammatikateemasid ranges järjekorras, vaid grammatikateemad on seotud õpitava üldteema ja sellekohase suhtlusvajadusega. Teiseks ei keskenduta ainult vormile, vaid vormi, tähenduse ja kasutusfunktsiooni komplektile (Kitsnik, 2011, lk 7–8; Larsen-Freeman, 2014, lk 258–259). Kolmandaks kasutatakse palju suulisi kommunikatiivseid grammatikaharjutusi, millel on suhtluseesmärk, kuid mille käigus tuleb ka teatud grammatilist vormi harjutada. Suulise grammatika harjutamine suhtluskontekstis aitab arendada grammatika automaatset kasutust, ilma milleta ei ole võimalik sujuvalt rääkida. (Richards, 2006, lk 14–16) Kommunikatiivses harjutuses (näide 3) on vaja liikuda klassis ringi, leida paariline ning esitada teineteisele küsimusi, milles on kasutatud seesütleva ja alalütleva käände vorme. Küsimusele tuleb vastata, korrates küsimuses kasutatud käändevormi, ning vastust ka põhjendada. Kui tegevus ühe paarilisega on lõppenud, siis vahetatakse omavahel küsimuste lipikud, minnakse teise paarilise juurde ning tegevus kordub.

(3) Küsi ja vasta!

1. Kas sulle meeldib šopata rahvarohkes kaubanduskeskuses?

2. Kas sulle meeldib tantsida pimedas ööklubis?
3. Kas sulle meeldib surfata lahedal tutvumissaidil?
4. Kas sulle meeldib viibida väga kuumas saunas?
5. Kas sulle meeldib teha oste kallis butiigis?

(“Naljaga pooleks”, lk 121, harjutus 21, tööleht 5.2, kokku 20 küsimust)

Mängustatud õpe (ingl *gamified learning*) on kommunikatiivse meetodi üks liikidest. Mängustamine tähendab mänguelementide kasutamist mittemängulises kontekstis, näiteks hariduses. Selle meetodi eesmärk on lisada õppeprotsessi mängulisi elemente (parajad väljakutsed, põnevus, nali, loovus), et muuta õppimine köitvamaks. (Faiella & Ricciardi, 2015, lk 14–15) Mängustatud grammatikaharjutuses (näide 4) peavad õppijad töötama paaris. Esimene paariline näitab teisele lipikul olevat tegevust pantomiimiga. Teine paariline peab püüdma tegevust ära arvata ja ütlema selle lihtminevikus (*i*-minevikus). Esimene paariline kontrollib seejuures vormi õigsust ja suunab paarilist vajaduse korral. Kui mõlemad paarilised on tegevuse näidanud ja ära arvanud, vahetatakse lipikud, minnakse uue paarilise juurde ning tegevus kordub.

(4) Paariline A, küsi kaaslaselt, mida ta eile tegi. Paariline B, näita tegevust pantomiimiga. Paariline A, arva tegevus ära ja ütle see *i*-minevikus.

Jõin šampust.

Tegin selfi.

Sain palka.

Nägin filmistaari.

Tegin lumememme.

(“Naljaga pooleks” lk 75 harjutus 21, tööleht 3.2, kokku 16 tegevust)

Teises kommunikatiivses harjutuses (näide 5) on mängulaud, kus on kokku 18 erinevat küsimust. Õppijad töötavad kolmekesi rühmas. Nad liiguvad mängulaual, loevad sealt küsimusi, nt “Miks oli Punamütsike üleele kurb?”, ja vastavad sellele küsimusele väljamõeldud vastustega, milles tuleb kindlasti kasutada *i*-minevikuga tegusõna (*olema, tulema, nägema, sööma, jooma* jt), nt “Sest hunt sõi tema vanaema ära”, “Sest ta nägi, et tema müts on juba vana”.

(5) Vasta küsimusele. Kasuta i-minevikku.

Miks oli Punamütsike üleeile kurb?

Miks oli Punamütsike eile rõõmus?

Miks oli James Bond üleeile kuri?

(“Naljaga pooleks” lk 76 harjutus 22, kokku 18 küsimust)

Kommunikatiivse lähenemise alla kuuluvad lisaks puhtale kommunikatiivsele meetodile näiteks sisupõhine õpe, ülesandepõhine õpe, lõimitud aine- ja keeleõpe. (Argus, jt, 2021, lk 72–74)

Sisupõhist meetodit (ingl *content-based language method*) kasutades õpetatakse keelt mingi õppijatele huvitava ja kasuliku teema kaudu. Teema võib olla seotud õppijate töö või hobidega, aga ka mõne õppeainega (nt ajalugu või loodusõpetus). Selline õpe pakub autentseid suhtlusvõimalusi, mis motiveerivad õppijaid. Grammatikat õpitakse teemaga seotult. Õpetaja juhib tähelepanu olulistele grammatikanähtustele ning grammatikaõpe on integreeritud loomulikku konteksti. Grammatikat õpetatakse seega nii eksplitsiitselt seletuste kaudu kui ka implitsiitselt tekstide ja suhtluse kaudu. Näiteks võivad õpilased õppida ajavorme ajaloo tekstide lugemisel, kus minevikuvormid esinevad loomulikus kontekstis. Õpetaja juhib neile tähelepanu ja selgitab nende kasutust. Seejärel aga tajutakse neid tekstis ning kasutatakse ise teksti teemal rääkides. (Larsen-Freeman, 2022, lk 263)

Ülesandepõhise õppe (ingl *task-based learning*) järgi toimub keeleõppimine rühmatöodes ja paarides. Grammatikat õpitakse läbi praktiliste ülesannete, mis nõuavad keelekasutamist vastavalt antud teemale. Grammatika omandamine toimub eksplitsiitselt ja induktiivselt, kus õpilased avastavad ise reeglid, kasutades keelt ülesannete täitmiseks. Õpetaja teeb samal ajal endale märkmeid, mis grammatilisi vigu tehti, ning annab tagasiside vastavalt sellele, kui edukalt on ülesanne täidetud. Järgmine tund on kavandatud nii, et õpetaja saaks anda kogu klassile tagasisidet – kuidas õppijad esinesid ja millega oli raskusi. (Freeman, 2022, lk 15–16, 24–25)

Lõimitud aine- ja keeleõpe (LAK-õpe) (ingl *content language and integrated learning*) on kasvanud välja sisupõhisest õppest. LAK-õpe on üheaegne mis tahes õppeaine (nt ajalugu) ja keele õppimine. LAK-õppe tuumaks on aineõpe. Keelt kasutatakse kui vahendit aine

õppimiseks ja õpitakse sel viisil. LAK-õppes teevad aineõpetajad ja keeleõpetajad koostööd. Nii peavad aineõpetajad pöörama teatud tähelepanu ka õppijate keelele ning keeleõpetajad toetama aineõpetajaid aineõppeks vajaliku sõnavara ja grammatika õpetamisega. Grammatikat õpitakse implitsiitselt läbi aine, näiteks ajaloo saab õppida ajavorme (nt lihtminevik), ilma et sellele pööratakse eraldi tähelepanu. (Metslang jt, 2014, lk 71–72)

Õppijad ei omanda grammatikat aga kunagi täpselt nii, nagu seda neile üritatakse õpetada. Õpetajad peaksid seega õpetamisel olema teadlikumad, kuidas teise keele grammatika omandamise protsess tegelikult toimub. Tänapäeval ei pooldatagi enam ühe kindla meetodi või lähenemise kasutamist, vaid pigem meetodite kombineerimist. Ka grammatikaõppes pooldatakse pigem eklektilist meetodit, mis on nn kesktee kõikidest grammatika õpetamise viisidest. Selle meetodi korral rakendavad õpetajad kõiki grammatika õppimise viise vastavalt õppijate eale, vajadustele ja õpistiilidele. (Krall & Sõrmus, 2000, lk 13–14)

1.2.3. Grammatika omandamise järjestus ja grammatika omandamist mõjutavad tegurid

Grammatika õpetamise puhul on väga oluline tunda teise keele grammatika omandamise loomulikku arengurada. Grammatikaoskuse arenemise juures on tähtis jälgida grammatiliste struktuuride arenemist õppijate keelekasutuses: struktuuride keerukust, täpsust ja sujuvust. Keerukus tähendab, kui palju ja milliseid grammatilisi struktuure õppijad kasutavad. Täpsus tähendab, kui palju sarnaneb nende keelekasutus emakeelekõnelejate tavapärase kasutusega. Sujuvus tähendab, kui kiiresti ja loomulikult suudavad õppijad neid struktuure kasutada. (Kaivapalu & Eslon, 2021, lk 37)

Seega on keeleline täpsus ehk veavaba keelekasutus vaid üks kolmest olulisest näitajast keeleoskuse arengu juures. Suhtumine vigadesse on teadlaste seas aja jooksul palju kõikunud ühest äärmusest teise. Kaua aega oli vigadest vabanemine keeleõpetuse üks peaeesmärke. Arvati, et õppimisprotsessis tuleb vead parandada, et need ei kinnistuks. Kommunikatiivse suundumusega teadlased aga väitsid, et vigu tuleb parandada ainult sel juhul, kui need põhjustavad tõsist vääritimõistmist. (Kaivapalu & Eslon, 2021, lk 38)

Kasutuspõhise keeleomandamise teooria järgi on vead pigem ebatäpsused ehk kõrvalekalded. Need on õppimisprotsessi loomulikud saatjad. Kui õppija omandab uut struktuuri, siis esinevad tema kasutuses alguses sageli teatud kõrvalekalded. Kui õppija kuuleb palju loomulikke keelt ja saab keelt piisavalt loomulikult viisil harjutada, siis vead vähenevad ja kaovad. Mõned vead võivad siiski ka kinnistuda. Nendest vabanemiseks tasub teha nii kirjalikke grammatikaharjutusi ja suulisi grammatikaülesandeid. (Larsen-Freeman, 2022, lk 259–260, 262–263) Eesti Keele Instituudi loodud Sõnaveebis on õpetaja tööriistade all esialgsed tasemepõhised kirjeldused, milles on tasemete kaupa esitatud sellele tasemele iseloomulikud grammatikastruktuurid ja ka tüüpilised kõrvalekalded nende kasutuses.

Teise keele, sh grammatika omandamine sõltub lisaks üldistele seaduspärasustele ka keeleõppija individuaalsusest: tema emakeelest ja teistest varem omandatud keeltest, vanusest, motivatsioonist, õpistiilist. (Kaivapalu & Eslon, 2021, lk 43) Emakeel mõjutab täiskasvanud keeleõppijaid oluliselt, kuna see loob aluse uue keele omandamisele. Kui emakeel on grammatiliselt teise keelega sarnane (nt eesti ja soome keel), on grammatika omandamine lihtsam. Ka teised varem omandatud keeled aitavad uue keele grammatikat omandada, sest keeleõppijal on ettekujutus teise keele õppimise protsessist ja keelesüsteemide võimalikest erinevustest. Emakeel ja teised varem õpitud keeled võivad uue keele õppimist aga ka segada, sest ühe keele struktuur võib teise keele kasutusse kohati üle kanduda. (Kaivapalu & Eslon, 2021, lk 43–45)

Vanus mõjutab täiskasvanud keeleõppijaid mitmeti, kuid uuringud näitavad, et täiskasvanud võivad keelt omandada sama tõhusalt kui noorukid. Täiskasvanutel on rohkem õppimiskogemusi ja arenenum abstraktne mõtlemine, mis aitab tavaliselt paremini grammatikat mõista. Täiskasvanud võivad aga ka rohkem karta eksida ja vigu teha, mis võib õppimist aeglustada. (Kaivapalu & Eslon, 2021, lk 46–47) Motivatsioon on täiskasvanud keeleõppijate jaoks üks olulisemaid keeleõpet mõjutavaid tegureid. Täiskasvanud õppijad teadvustavad tavaliselt paremini, mis neid motiveerib ja milleks neil on vaja teist keelt õppida. Täiskasvanud võivad aga ka kergesti motivatsiooni kaotada, kui tajuvad ebaõnnestumisi. Oluline on motivatsiooni säilitada, sellele aitavad kaasa positiivsed õpikogemused ja õpetaja tugi. (Kaivapalu & Eslon, 2021, lk 47–48)

Täiskasvanud keeleõppijad on erinevad oma õpistiili poolest. Mõned täiskasvanud soovivad grammatikat põhjalikult analüüsida ja süsteemselt õppida, teised aga õppida grammatikat

pigem suheldes ja keelt tunnetades. Osa õppijaid on visuaalsed, kes soovivad näha keelt trükituna, teised aga auditiivsed, kes eelistavad keelt kuulata, ning kolmandad kinesteetilised, kes soovivad keelt omandada seda läbi mängides. Õpetajal on oluline kohandada õpetust vastavalt õppijate õpistiilidele, et toetada õppijate motivatsiooni ja tagada tõhus õppimine. (Kaivapalu & Eslon, 2021, lk 48–49)

1.2.4. Eesti keele kui teise keele grammatika õpetamine

Koolis eesti keelt õpetades kasutatakse siiani palju traditsioonilist grammatikaõpet. Uuringu "Kakskeelne õpe vene õppekeele koolis" viisid läbi Tallinna Ülikooli Eesti Keele ja Kultuuri Instituudi teadlased Haridus- ja Teadusministeeriumi tellimusel 2012.-2013. aastatel. Uuringus keskenduti eestikeelse aineõppe ja eesti keele kui teise keele õppe olukorrale vene õppekeele koolides. Grammatika õpetamises toodi esile, et eesti keele kui teise keele tundides on grammatikaõpe ebaefektiivne: grammatikat õpitakse isoleeritult ja kontekstivabalt, puudub süsteemne lähenemine grammatika ja sõnavara integreerimisele, õpilased ei saa piisavalt teha kommunikatiivseid grammatikaharjutusi. (Metslang jt, 2013)

Artiklis "Kuidas õpetada eesti keele kui teise keele grammatikat põhikooli õpilastele?" (Kitsnik & Kromberg, 2022) analüüsitakse, milliseid grammatikaõppe võtteid kasutatakse põhikooli eesti keele kui teise keele tundides ning kuidas need vastavad kommunikatiivse grammatikaõppe põhimõtetele. Uuriti 15 õppetundi seitsmendate ja kaheksandate klasside õpperühmades. Grammatikaga seotud tundides jälgiti, mis keeles toimus grammatikaõpe, kui kaua see kestis, kas grammatikat õpetati induktiivselt või deduktiivselt, kas tehti suulisi või kirjalikke õppetegevusi, kas õpitav grammatika oli seotud tunniteemaga, kui eluline ja kommunikatiivne oli grammatikaõpe ning kuidas tegeleti vigadega. Grammatikale mitte pühendatud tundides vaadeldi grammatika kaudset seost õppetegevustega ja vigade parandamist. Tulemused näitasid, et grammatikale pöörati vaadeldud tundides küllaltki palju tähelepanu, kuid kasutati peamiselt traditsioonilisi meetodeid. Kommunikatiivseid võtteid esines harva. Grammatikat õpetati enamasti deduktiivselt: õpetaja esitas reeglid ja skeemid, seletades neid eesti keeles ning vajadusel ka vene keeles. Õppe peaarõhk oli vormide moodustamisel, vormide tähendusele ja kasutusfunktsioonile pöörati vähe tähelepanu. Grammatika oli harva seotud tunni sisuteemaga. Harjutused olid peamiselt kirjalikud ja

traditsioonilised. Õpetajad parandasid vigu jooksvalt ja suuliselt, käsitledes kõiki eksimusi, mitte ainult õpitava struktuuriga seotud vigu. (Kitsnik & Kromberg, 2022)

Kokkuvõttes on teise keele grammatika õppimise suhtes erinevaid arusaamu ja lähenemisi. Grammatika õpetamisel kasutatakse nii teadlikku ehk eksplitsiitset kui ka alateadlikku ehk implitsiitset lähenemist. Eksplitsiitse lähenemise korral võib õpe olla deduktiivne (õppijaile antakse valmis reeglid) või induktiivne (õppijad avastavad ise reeglid). Traditsioonilised õppemeetodid, nagu grammatika-tõlkemeetod, keskenduvad grammatika õpetamisel reeglitele ja kirjalikele harjutustele. Kommunikatiivsed lähenemised, näiteks mängustatud ja ülesandepõhine õpe, keskenduvad suhtlusele ja loomuliku keele kasutamisele. Grammatikat õpetades on oluline arvestada teise keele grammatikaoskuse loomulikku arengurada, jälgides keelekasutuse keerukust, täpsust ja sujuvust. Grammatika omandamist mõjutavad ka keeleõppija individuaalsed tegurid, nagu vanus, emakeel, teised omandatud keeled, motivatsioon ja õpistiilid. Koolis õpetatakse eesti keele kui teise keele grammatikat siiani peamiselt traditsiooniliselt.

2. ÕPPIJATE JA ÕPETAJATE ARVAMUSED TEISE KEELE GRAMMATIKA ÕPPIMISE KOHTA

Selles peatükis vaatlen mõningaid uuringuid, milles on käsitletud nii õppijate kui ka õpetajate arvamusi ja uskumusi teise keele grammatika õppimise kohta. Arvamused (ingl *opinions*) on subjektiivsed hinnangud või seisukohad mingi teema suhtes. Arvamused võivad põhineda kogemustel, tunnetel, hinnangutel või uskumustel. Uskumused (ingl *beliefs*) on mõtte- või maailmapilt, mida inimene peab tõeks. Arvamused võivad uue info põhjal kergemini muutuda kui uskumused, mis on suhteliselt stabiilsed ja püsivad. (Vihalemm, 2003)

Õppijate arvamused ja uskumused on olulised teise keele õppe tõhususe mõjutajad, sest need mõjutavad suurel määral õppijate käitumist. Uuringud näitavad, et teise keele õppijate uskumused seostuvad õpistrateegiate kasutamise, motivatsiooni, õppija ärevuse ja autonoomsusega. Seega võib õppijate uskumuste uurimine aidata selgitada ja ette arvata teise keele õppijate käitumist keeletunnis. Õppijate ebarealistlikud arvamused ja uskumused võivad õppeprotsessi ka takistada. (Loewen jt, 2009, lk 91) Õppijate arvamusi teise keele grammatika õppimise kohta ei ole väga palju uuritud. Rohkem on tehtud uuringuid arvamuste ja uskumuste kohta teise keele õppesse üldiselt (Loewen jt, 2009).

1988. aastal viis Elaine Horwitz läbi suuremahulise uuringu teise keele õppijate uskumuste kohta “Beliefs About Language Learning Inventory”. (BALLI). Uuring korraldati Texase Ülikoolis üliõpilaste hulgas, kes õppisid prantsuse, saksa või hispaania keelt algtasemel. Üliõpilastel lasti hinnata Likerti skaala väiteid keeleõppe olemuse, keeleõppe raskuse, keeleandekuse, õppimis- ja suhtlemisstrateegiate ning motivatsiooni ja ootuste kohta. Grammatikaga seotud väited kuulusid kategooriasse “keeleõppe olemus” ning nendega uuriti, kui oluliseks peavad õppijad grammatikaõpet ning kui oluliseks keelekasutuse grammatilist korrektsust. Tulemused näitasid, et enamik õppijaid pidas grammatikaõpet oluliseks. Suur osa vastanutest arvas, et keelt õppides on kõige olulisem grammatika selgeks õppimine. Õppijad kaldusid ka arvama, et kui nad õpivad grammatikat hästi, suudavad nad keelt hästi rääkida ja kirjutada. Horwitzi uuringus ilmnisid ka erinevused õppijate uskumustes sõltuvalt nende varasemast keeleõppekogemusest ja kultuuritaustast – näiteks

mõnes kultuuris hinnati grammatika õppimist kõrgemalt kui teistes. (Horwitz, 1988; Horwitz 1999)

1996. aastal uuris Renate Schulz USA kõrgkoolide võõrkeeleõppijate ja õpetajate arvamusi grammatikaõpetuse ja vigade parandamise rolli kohta. Õppijatest 90% vastas, et nad peavad oluliseks, et keeletunnis parandataks nende suulises kõnes esinevaid vigu, õpetajatest aga pidas seda vajalikuks vaid 34%. Kirjalikes töödes pidas nii 90% õppijatest kui ka õpetajatest vigade parandamist oluliseks. Schulz kordas sama uuringut 2001. aastal Colombias. Colombia õppijatel oli tugev positiivne usk grammatikaõppesse ja parandavasse tagasisidesse. Samas olid aga nii õpetajad kui ka õppijad ühel meelel, et ainult grammatika teoreetilisest õppimisest ei piisa keeleoskuse saavutamiseks, vaid vajalik on ka suhtlemine päriselus.

Shawn Loewen jt uurisid 2009. aastal Michigani Riiklikus Ülikoolis teise keele õppijate arvamusi seoses grammatikaõpetuse ja vigade parandamisega. Kokku täitis 754 teise keele ja võõrkeele õppijat küsimustiku, mis koosnes 37-st Likerti skaala väitest ja neljast avatud küsimusest. Võõrkeelena õpiti peamiselt inglise, saksa, araabia, jaapani, hiina, hispaania keelt. Vähem õpitavate keelte hulka kuulusid korea, türgi, tai, pärsia, nepali ja urdu keel. Uuringus selgus kuus olulisemat tegurit seoses grammatika õppimisega: grammatika tõhusus, negatiivne suhtumine vigade parandamisse, suhtluse olulisus, grammatika tähtsus, grammatika täpsuse tähtsus ja negatiivne suhtumine grammatikaõpetusse. Uuringu tulemused näitasid, et enamik õppijaid pidas grammatika õppimist oluliseks. Põhjusena nimetati nii grammatika üldist kasu keele omandamisele kui ka kasu osaoskuste (kõige rohkem kirjutamine, aga ka kuulamine, lugemine ja rääkimine) omandamisele. Õppijad tõid esile ka grammatika õppimise meeldivuse vaatamata selle raskusele, grammatikaõppe huvitavuse (keeles mustrite märkamise ja keele tööpõhimõtete mõistmise). Grammatika mittemeeldivuse põhjusena toodi sageli esile grammatikaõppe tüütust ja monotoonsust, aga ka keerukust. Veel kerkis negatiivsena esile grammatiliste reeglite erandite rohkus ja grammatika õppimise ajamahukus. Osa õppijaid märkis, et grammatikaõppele kulunud aega oleks tasunud kasutada pigem rääkimisoskuse arendamisele. Õppijate negatiivsed tunded grammatika suhtes olid ka seotud varasemate halbade kogemustega grammatikaõppest, nt rahulolematus õpetajaga. Grammatikaõppe viisidest eelistati näidete põhjal õppimist. Samuti soovisid õppijad saada selgeid ja üksikasjalikke grammatikaseletusi. Veel kerkis esile soov grammatika seotuse järele tegeliku eluga. Paljud soovisid ka mängulist ja aktiivsel

suhtlemisel põhinevat grammatika harjutamist. Õppijaile ei meeldinud õppida grammatikat iseseisvalt ja neile ei meeldinud ka palju asju meelde jätta. Suhtumistes grammatikaõppesse oli ka erinevusi sõltuvalt õpitavast keelest. Kõige positiivsemalt suhtusid vigade parandamise ja grammatilise korrektsuse olulisusse araabia keele õppijad. Jaapani keele õppijad ei pidanud suhtlemist oluliseks, itaalia, portugali ja vähem õpitavate keelte õppijad aga tähtsustasid suhtlemist. (Loewen jt, 2009)

Aysegul Daloglu (2020) uuris Türgis ettevalmistusaasta ja bakalaureuseõppe üliõpilasi, kes õppisid ingliskeelses ülikoolis, kuid kelle emakeel ei olnud inglise keel. Suuremal osal vastajaist oli inglise keeles alg- või kesktase ning väiksemal osal edasijõudnu tase. Uuriti nende üliõpilaste uskumusi selle kohta, kas nad eelistavad tähendusele keskenduvat või vormile keskenduvat grammatikaõpet, eksplitsiitset või implitsiitset ja induktiivset või deduktiivset grammatikaõpet. Kõik üliõpilased eelistasid, et nende tundides ja õpikutes oleks grammatikaõpe. Üliõpilased eelistasid õpikutes olevat grammatikaõpet õpetajate pakutule, sest õpikus on grammatika nende hinnangul esitatud süsteemselt, tunnis aga õpetavad õpetajad grammatikat eraldiseisva teemana. Üliõpilased kaldusid ka üldiselt eelistama implitsiitset grammatikaõpet eksplitsiitsele, kuid nad muutsid oma arvamust õppeaja jooksul. 64% vastajatest uskus näiteks, et induktiivne õpetamine on tõhusam lihtsate grammatiliste struktuuride õpetamisel. Vastuolulise tulemusena arvas aga 59% vastajatest, et induktiivne õpetamine on tõhusam keeruliste grammatiliste struktuuride õpetamisel. Küsitluse viimases osas küsiti üliõpilastelt ka tegurite kohta, mis nende endi arvates on nende arvamusi grammatikaõppe kohta kujundanud. Kõige mõjuvam tegur, mida mainis 72% vastanutest, oli inglise keele kasutamine väljaspool klassiruumi. Mõjukuselt järgnesid vastajate inglise keele õpetajad koolis (55%) ja klassikaaslased (40%). (Daloglu, 2020)

Rabia Hos ja Mustafa Kekec (2015) korraldasid Türgis uuringu, kus osalesid õpetajad ning ettevalmistusaasta ja bakalaureuseõppe üliõpilased, kes õppisid ingliskeelses ülikoolis. Uuringus osales 17 õpetajat ja 60 üliõpilast ning uuriti nende uskumusi grammatika õpetamise ja vigade parandamise kohta. Enamik üliõpilasi pidas grammatikat keeruliseks ja segadust tekitavaks, kuid sellele vaatamata oluliseks. 75% üliõpilastest pidas grammatikaõpet vajalikuks, aga nende arvamused erinesid grammatikaõppe mahus. 20% üliõpilastest aga ei pidanud grammatikaõpet vajalikuks ja arvas, et grammatikaõpe takistab õpitavas keeles suhtlemist. Õpetajatest suur osa pidas grammatikat keele teljeks ja seega grammatikaõpet hädavajalikuks. Osa õpetajatest rõhutas grammatika olulisust suhtlemisel.

Väike osa õpetajaid ei pidanud grammatikat vajalikuks ja arvas, et grammatikaõpe on ajaraiskamine. Pooled üliõpilastest eelistasid deduktiivset grammatikaõpet ning teine pool deduktiivse ja induktiivse õppe kombineerimist. Peaaegu kõik üliõpilased soovisid intrigeerivamaid ja nauditavamaid grammatikaõppe tegevusi, mis oleks seotud üliõpilaste eluga ja rääkimisega. (Hos & Kecec, 2015)

Õpetajad eelistasid kontekstuaalset grammatika õpetamist, mis seostuks üliõpilaste igapäevaeluga, induktiivse ja deduktiivse meetodi kombineerimist ning õppijaid haaravate meetodite kasutamist. Enamik üliõpilasi arvas, et õpetajad peaksid grammatikat õpetama peamiselt õpitavas keeles, kasutades veidi emakeelt, ainult vajaduse korral selgituste ja võrdluste tegemiseks. Õpetajad olid erinevatel seisukohtadel emakeele kasutamise sageduse suhtes. Mõned õpetajad arvasid, et emakeelt tuleks sageli kasutada madalamatel tasemetel, samas kui teised arvasid, et seda tuleks kasutada minimaalselt sõltumata tasemest. Vähemus õpetajatest toetas arvamust, et õpilaste emakeelt ei tohiks üldse kasutada. Pooled üliõpilastest arvasid, et vigu tuleks parandada, teised arvasid, et vead ei vaja parandamist, kui sõnum on arusaadav. Õpetajad arvasid, et vead tuleks parandada, kui need segavad sõnumi edastamist. Uuring näitas, et õppijate ja õpetajate uskumused grammatika õpetamise ja vigade parandamise kohta kattuvad paljudes valdkondades, kuid esineb ka olulisi erinevusi, nagu näiteks grammatikaõppe meetodi eelistamises. (Hos & Kecec, 2015)

Eesti keele kui teise keele grammatikaõppe kohta on uuritud õpetajate arvamusi. Artiklis „Õppetegevuste haaravus, aktiivsus ja jõukohasus eesti keele kui teise keele täiskasvanute kursusel: õpetajate arvamuste analüüs“ (Kitsnik & Mikk, 2021) analüüsitakse eesti keele kui teise keele õpetajate arvamusi täiskasvanute keelekursustel kasutatavate õppetegevuste kohta, keskendudes nende haaravusele, aktiivsusele ja jõukohasusele. Andmed koguti 2020. aasta lõpus veebiküsitlusega keelefirmade, keelemajade ja kohanemisprogrammi õpetajatelt (n=59). Tulemusi võrreldi tänapäevaste keeleõppe põhimõtetega. Grammatikaõppele oli pühendatud uuringu üks osa. Peamised tegevused, mida B1-taseme õpetajad enda sõnul grammatikat õpetades õppijatel teha lasevad, on õpikuülesannete täitmine (93% õpetajatest), reeglite seletamine (87%), lünkharjutuste täitmine (87%) ja mängustatud ülesannete täitmine (73%). Grammatikaõppega seotud raskustena tõi 22% õpetajatest välja emakeele ja eesti keele grammatika erinevused (nt käänded, verbivormid), mis raskendavad õppimist, õppijate puudulikud terminoloogilised teadmised ja õppijate grammatikahirmud, õpikutes esitatud grammatikareeglite ebaloogilisuse ja harjutuste süsteemituse. Õpetajad rõhutasid

eksplitsiitse õppe (seletused, tabelid) olulisust, kuid vähem toodi esile implitsiitset avastamist ja keelekasutust. Õpitu ei jõua õpetajate sõnul sageli aktiivsesse kasutusse, mistõttu vead korduvad. (Kitsnik & Mikk, 2021)

Uuringus „Eesti keele kui teise keele õpetajate suhtumine 7.-9. klassi õpilaste keelevigadesse ja vigadega tegelemine“ analüüsiti 7.–9. klassi eesti keele kui teise keele õpetajate hoiakuid õpilaste keelevigade suhtes ja nende vigadega tegelemise praktikaid (Kitsnik & Midt, 2022). Andmed koguti elektroonilise küsitluse abil ning tulemusi võrreldi kasutuspõhise keeleõppe lähenemisega. Küsitlusele vastas 25 õpetajat. Uuring näitas, et õpetajad keskenduvad vigade parandamisel peamiselt morfosüntaktilistele vigadele (nt käänamine, rektsioon), mida peetakse sagedasteks ja olulisteks. Grammatikaõpet peetakse vigade vähendamisel kasulikuks – 45% õpetajatest rõhutab veaohlike grammatikateemade korduvat õpetamist, 41% kirjalikke ja 36% suulisi harjutusi. Õpetajad näevad grammatikavigu sageli esimese keele mõjust tulenevatena (nt otsetõlge vene keelest). Kasutuspõhise lähenemise järgi peaks grammatikaõppe toetuma autentsele sisendile ja kommunikatiivsetele harjutustele, kuid õpetajad eelistavad pigem eksplitsiitset parandust ja reeglite rõhutamist. (Kitsnik & Midt, 2022)

Kokkuvõttes on õppijate arvamused ja uskumused oluline teise keele õppe tõhususe mõjutaja, sest need mõjutavad suurel määral õppijate käitumist, motivatsiooni, õpistrateegiate kasutamist ja autonoomsust. Seega võib õppijate uskumuste uurimine aidata selgitada ja ette arvata teise keele õppijate käitumist keeletunnis. Õppijate ebarealistlikud arvamused ja uskumused võivad õppeprotsessi ka takistada. Keeleõppijad peavad grammatikaõpet oluliseks ning usuvad, et grammatika valdamine toetab keele rääkimist ja kirjutamist. Palju oleneb ka sellest, kuidas grammatikat õpetatakse. Mõned keeleõppijad eelistavad deduktiivset, mõned aga induktiivset grammatikaõpet. Õppijad hindavad grammatikaõppe huvitavust ja kasulikkust, kuid kritiseerisid selle monotoonsust, keerukust ja ajamahukust. Õpetajate arvamused grammatika õpetamisest on erinevad. Mõned õpetajad eelistavad eksplitsiitset õpet, mõned aga implitsiitset õpet. Teise keele õpetajad ei ole ühel meelel, kas grammatikat peab õpetama täielikult emakeeles või järk-järgult emakeelt vähendades või minimaalselt kasutades. Eestis ei ole uuritud eesti keele kui teise keele õppijate arvamusi grammatikaõppe kohta.

3. UURIMISMEETOD JA UURIMISMATERJAL

Selles peatükis kirjeldan uurimismeetodit ja uurimismaterjali. Siinse bakalaureusetöö uurimismeetodiks oli küsitlus. Küsitlus on andmekogumisviis, millega kogutakse standardiseeritud infot suurema hulga inimeste kohta. Kasutasin küsitluses veebipõhist ankeeti, milles olid Likerti skaalaküsimused. Likerti skaala on skaalatüüp, mis määrab vastajate nõustumise astme arvamuste või hoiakute kohta käivate väidetega. (Beilmann, 2020)

Oma uuringus kogusin andmed kolmelt B1.2-taseme täiskasvanute õpperühmalt, kes õppisid Narva eesti keele majas. Eesti keele majas on eesti keele õppe põhiohk suhtlemisoskuse arendamisel. B1-taseme rühmad valisin uuringusse seetõttu, et selle taseme õppijatel on juba teatav õpikogemus, et anda tagasisidet oma eesti keele õppimise kohta. B1.2-taseme kursused algasid 2024. aasta septembris. Kursused kestsid kuus kuud (120 akadeemilist tundi) ning lõppesid 2025. aasta veebruaris. Mina olin ühe rühma õpetaja ja kaht teist rühma õpetasid minu kolleegid. Igas õpperühmas oli 16 õppijat. Kursuse põhiõppematerjal oli kõigis kolmes rühmas õpik “Naljaga pooleks” (Kitsnik & Kingisepp, 2021).

Ankeedi koostas vastavalt teooriale ja uurimisküsimustele, keskendudes täiskasvanud õppijate eelistustele ja kogemustele eesti keele grammatika õppimisel. Ankeet oli Google Forms’is ja oli anonüümne. Ankeedi tõlkisin vene keelde, et tagada väidete arusaadavus ja vastuste täpsus. Enne põhiuuringut testisin ankeeti kahe töökaaslase peal, kelle emakeel ei ole eesti keel, et kontrollida väidete selgust ja asjakohasust. Töökaaslaste tagasiside põhjal tegin ankeedis väiksemaid muudatusi, näiteks täpsustasin sõnastust.

Ankeet koosnes kahest osast. Esimene osa sisaldas 20 väidet eesti keele grammatika õppimise kohta, mida vastajad hindasid kuuepalliskaalal (1 – ei ole üldse nõus; 6 – olen täiesti nõus). Väited koostas ise vastavalt teise keele grammatika õpetamise ja õppimise teooriale. Otsustasin valida kuuepalliskaala, et õppijad peaksid iga väite puhul tegema valiku nõusoleku või mitterõusoleku suunas ega saaks valida keskmist vastust. Peale iga osa oli vaba vastusega küsimus, milles vastajatel paluti skaalavastuseid kommenteerida. Ankeedi lõpuosas olid küsimused vastaja taustaandmete kohta (vanus, sugu, emakeel, elamisae Eestis jmt). Ankeedi täitmine võttis aega 15–20 minutit.

Ankeetküsitluse viisin läbi oktoobri lõpust novembri lõpuni. Ankeedi saatsin kõigile 48 õppijale, kes õppisid sel ajal Narva eesti keele maja kolmes B1.2-taseme rühmas. Kõiki vastajaid teavitasin, et ankeet on anonüümne ning selle andmeid kasutan oma bakalaureusetöös.

Vastused sain 38 õppijalt. Vastuste hulka on arvatud ka kahe töökaaslase vastused, kes olid täitnud prooviankeedi ja kelle eesti keele oskus on B2-tasemel. Seega on vastajaid kokku 40. Kolm neljandikku vastajatest olid naised ja üks neljandik mehed. 25 vastajat oli kõrgharidusega ja 15 keskeriharidusega. Vanusevahemik ulatus 18–80 eluaastani, kõige rohkem oli vastajate seas 51–60-aastaseid inimesi. Enamik vastajaid oli elanud Eestis üle kümne aasta. Kõigi vastajate emakeel oli vene keel. Enamik vastajaid oli õppinud inglise keelt, üks kolmandik ka saksa keelt ning teisi keeli mõned üksikud. 25 vastajat oli õppinud eesti keelt üle kolme aasta, 13 vastajat üks kuni kolm aastat ja kaks vastajat vähem kui aasta. 31 vastajat olid ka varem eesti keele kursustel osalenud, 16 vastajat oli õppinud eesti keelt iseseisvalt, 13 vastajat koolis ja üheksa vastajat keeleklubis. Kaks vastajat märkis, et pole varem eesti keelt õppinud. Varem olid inimesed grammatikat õppinud peamiselt kirjalikke harjutusi tehes, reegleid õppides, suulisi harjutusi tehes ja mängulisi harjutusi tehes. Iga päev kasutas eesti keelt enda sõnul kuus vastajat, mitu korda nädalas 18 vastajat.

Kvantitatiivseid andmeid (väidete hinnanguid) töötlesin Google Forms'i automaatse analüütika abil. Nii sain graafikud, millelt oli näha iga vastusevariandi valinute osakaal. Kvalitatiivseid andmeid (vastajate omasõnalisi kommentaare) analüüsisin temaatilise sisuanalüüsi meetodil: rühmitasin kommentaarid võtmesõnade põhjal kategooriatesse.

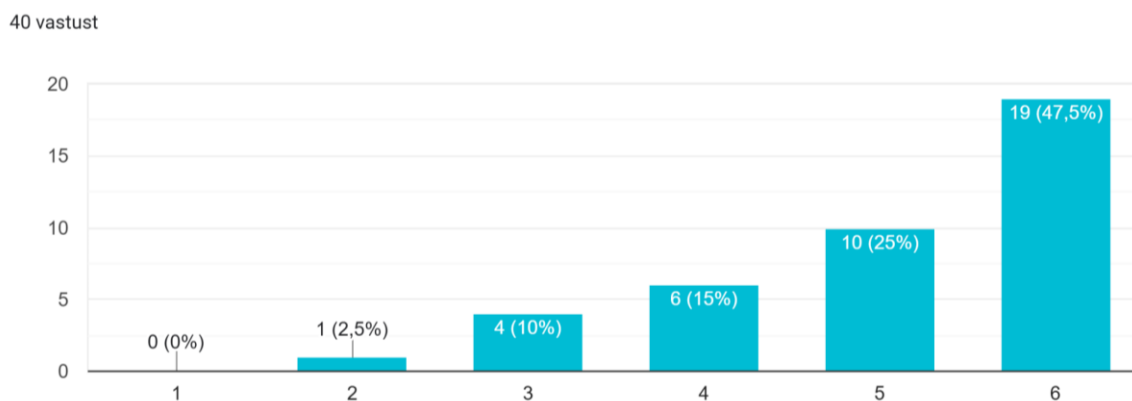
4. UURIMISTULEMUSED

Selles peatükis on esitatud uurimistulemused. Alapeatükis 4.1 on välja toodud õppijate vastused eesti keele grammatika õppimise vajalikkuse kohta, alapeatükis 4.2 vastused eesti keele grammatika mõistmise kohta, alapeatükis 4.3 on vastused eesti keele grammatika harjutamise kohta ning alapeatükis 4.4 on ülevaade vastustest eesti keele grammatika õppimise kerguse ja meeldivuse kohta. Õppijate vabade vastuste näited on bakalaureusetöö autori tõlgitud.

4.1. Grammatika õppimise vajalikkus

Selles alapeatükis on esitatud õppijate hinnangud nelja väite kohta, mis puudutavad eesti keele grammatika õppimise vajalikkust.

Joonisel 1 on esitatud väite “Eesti keele omandamiseks peab kindlasti õppima grammatikat” hinnangute kokkuvõte.

Joonis 1. Väite “Eesti keele omandamiseks peab kindlasti õppima grammatikat” hinnangute kokkuvõte (1–ei ole üldse nõus, 6–olen täiesti nõus)

Enamik vastajaid (35 ehk 87,5%) pidas grammatikaõpet eesti keele õppimiseks vajalikuks. 19 vastajat (47,5%) oli seejuures grammatikaõppe vajalikkusega täiesti nõus, 10 (25%) oli

nõus ja 6 (15%) pigem nõus. Grammatikaõpet ei pidanud vajalikuks 5 vastajat ehk 12,5%. Neist 4 pigem ei olnud nõus grammatikaõppe vajalikkusega ja 1 ei olnud nõus.

Vabades vastustes nimetas 18 vastajat grammatikaõppe vajalikkust. Kuus vastajat nimetasid grammatikaõpet vajalikuks, kuid põhjendusi ei lisanud (näited 1 ja 2).

(1) Grammatika on oluline iga keele õppes.

(2) Grammatika õppimine on oluline juba keeleõppimise algfaasis.

Üks vastaja arutles grammatika rolli üle inimeste keeleõppe hirmudega seoses (näide 3).

(3) Olulist rolli mängib inimeste hirm teha vigu. Sellepärast paljud mõtlevadki pidevalt grammatikast. Täiskasvanud kardavad ennast näidata rumalana, kui nendest ei saada aru.

Üks vastaja väljendas arvamust grammatika vajalikkuse kohta kõrgema taseme keeleoskuse saavutamiseks (näide 4).

(4) Kõik sõltub endale seatud eesmärkidest. Kas osata igapäevakeelt, suuta lugeda ning tekste ja kõnet mõista või vallata keelt kõrgtasemel.

Viis vastajat pidasid grammatikaõpet küll oluliseks, kuid tõid näiteid ka ilma grammatikaõppeta keele selgeks saanutest või ütlesid, et grammatikaõppest ei piisa keele selgeks saamiseks (näide 5).

(5) Grammatika on oluline, kuid sellest ei piisa eesti keele selgeks saamiseks.

Kuus vastajat avaldasid arvamust, et keelt võib õppida ka ilma grammatikata (näited 6-8).

(6) Kui ma ei tunne hästi grammatikat, saan ma ikka eesti keelest aru ning võin grammatikavigadega rääkida ja kirjutada.

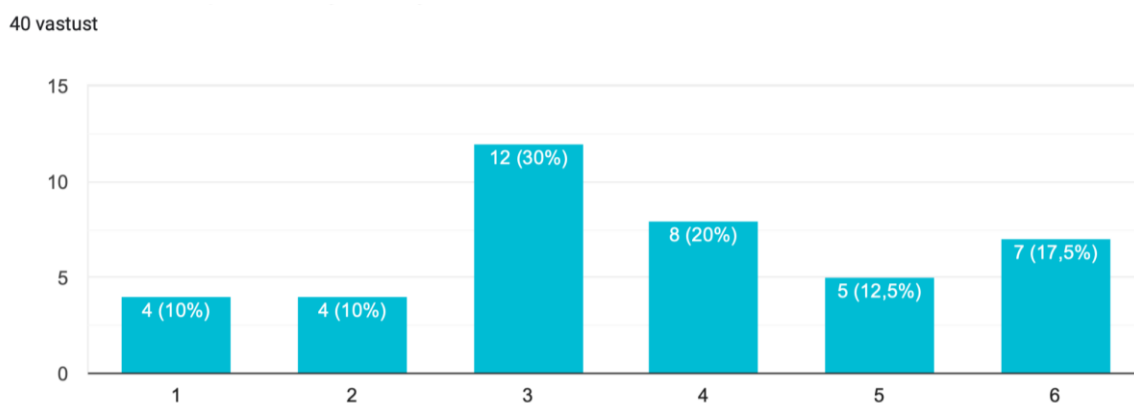
(7) Eesti keelt võib ka ilma grammatikata õppida, kuid see on tunduvalt raskem, tuleb olla kogu aeg eestikeelses keskkonnas ja mitte kasutada emakeelt.

(8) Lisaks grammatikale on oluline ka praktika. Aju ei õpi ainult grammatikateadmisest, vaid ka näidetest. Sellepärast lapsed oskavad ka rääkida, kuid ei pruugi teada grammatikat.

Vastajatest 11 pidas sõnavara olulisemaks kui grammatikat (näide 9).

(9) Ma arvan, et peab olema suur sõnavara, selle jaoks ei ole vaja grammatikat.

Joonisel 2 on esitatud väite “Ainult siis, kui oskan grammatikat, saan eesti keelest aru” hinnangute kokkuvõte.

Joonis 2. Väite “Ainult siis, kui oskan grammatikat, saan eesti keelest aru” hinnangute kokkuvõte (1–ei ole üldse nõus, 6–olen täiesti nõus)

Vastused sellele küsimusele jagunevad üsna ühtlaselt kõigi skaalapunktide vahel. Pooled vastajatest (20) arvavad, et saavad eesti keelest aru ainult siis, kui oskavad grammatikat. Neist 7 (17,5%) olid selles täiesti kindlad. Samuti pooled vastajatest (20 inimest) olid aga vastupidisel seisukohal ehk nende arvates on eesti keelest võimalik aru saada ka ilma grammatikat oskamata. Nende vastajate hulgas on siiski vähem neid, kes on grammatika mittevajalikkuses keele mõistmiseks täiesti kindlad (neli inimest ehk 10%), ja suurem osa neid, kes kalduvad pigem siiapoole nende vastusevariantide poole, aga ei ole oma vastuses väga kindlad (12 vastajat ehk 30%).

Vabades vastustes kommenteeris eesti keelest arusaamise ja grammatika seoseid kuus vastajat. Neist kaks ütlesid, et grammatika ei ole keele mõistmiseks oluline (näide 10).

(10) Selleks et rääkida ja mõista eesti keelt, ei ole grammatika nii oluline.

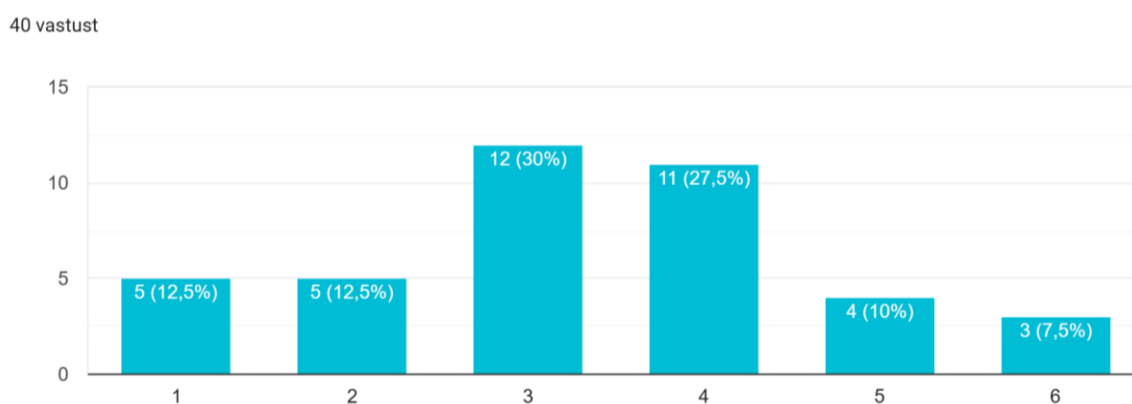
Kaks vastajat rõhutasid grammatika olulisust keeleõppes, kuid tõid samuti välja grammatika mitteolulisuse keelest arusaamisel (näide 11).

(11) Arvan, et grammatika on väga oluline, kuid tean inimesi, kes ei tunne grammatikat ja räägivad väga hästi ja saavad aru eesti keelest.

Kaks vastajat selgitasid grammatika olulisust keele mõistmise juures (näide 12).

(12) Ilma praktikata on väga raske aru saada. Aju peab fraase ja sõnade kombinatsioone palju kordi kuulma, et kiiresti leida seoseid ja neid “ära arvata”. Grammatika aitab seda lihtsalt teha veidi kiiremini.

Joonisel 3 on esitatud väite “Ainult siis, kui oskan grammatikat, saan eesti keeles rääkida” hinnangute kokkuvõte.

Joonis 3. Väite “Ainult siis, kui oskan grammatikat, saan eesti keeles rääkida” hinnangute kokkuvõte (1–ei ole üldse nõus, 6–olen täiesti nõus)

Selle küsimuse vastused jagunevad kõigi skaalapunktide vahel üsna võrdselt, kuid enim on seejuures skaala keskmiseid vastuseid (3 ja 4). Neid on kokku 23 ehk 57,5% koguvastustest. Selle väitega nõusolijate ja mittenõusolijate arv on ligikaudu võrdne, väikse kaldega mittenõustujate poole. 22 ehk 55% vastajatest ei ole selle väitega nõus ning 18 ehk 45% on nõus.

Grammatikaoskuse ja eesti keeles rääkimise seoseid kommenteeris vabades vastustes 19 inimest. Neist 11 kinnitas, et rääkida võib ka ilma grammatikat teadmata ning suurem osa ka põhjendas seda arvamust. Põhjenduseks toodi näiteid inimestest, kes oskavad eesti keeles rääkida, kuigi grammatikat ei tunne (näide 13).

(13) Ma tean palju inimesi, kes räägivad võõrkeeles, aga ei valda grammatikat. Rõhutati ka keelekeskkonna olulisust rääkima õppimisel (näide 14).

(14) Kui ma olen eestikeelses keskkonnas, siis ma ei pea teadma grammatikat. Lapsed ei tea reegleid, aga õpivad rääkima kiiresti.

Korduvalt rõhutati grammatika olulisust keelelises korrektsuses (näide 15).

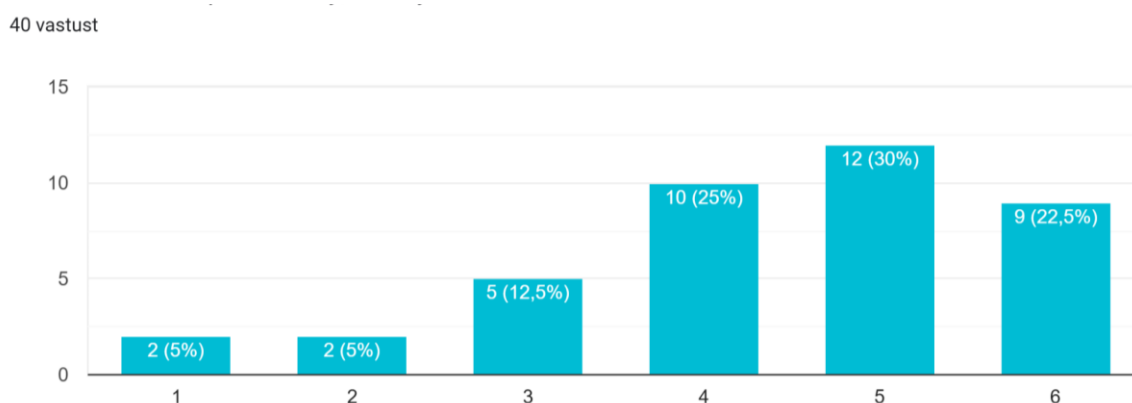
(15) Selleks, et korrektselt rääkida ja kirjutada, peab tundma eesti keele grammatikat.

Arutati ka grammatika vajalikkuse üle keeleõppe eri etappidel (näited 16, 17).

(16) Grammatikateadmised on olulised selleks, et õigesti rääkida ja õppida. Esimeses etapis ei ole nii oluline grammatika, oluline on sõnavara.

(17) Oluline on, mida ja millisel tasemel kirjutada, kellega rääkida jne. Igapäevases suhtluses piisab keskmisest sõnamoodustuse valdamisest. Aga näiteks ajakirjaniku tööks on vaja täielikke teadmisi.

Joonisel 4 on esitatud väite “Ainult siis, kui oskan grammatikat, saan eesti keeles kirjutada” hinnangute kokkuvõte.

Joonis 4. Väite “Ainult siis, kui oskan grammatikat, saan eesti keeles kirjutada” hinnangute kokkuvõte (1–ei ole üldse nõus, 6–olen täiesti nõus)

Selle küsimuse vastused on suuremas osas väitega nõusolevad. 31 vastajat (77,5%) on nõus, et kirjutamiseks on vaja grammatikat osata, sh üheksa vastajat (22,5%) olid väitega täiesti nõus. Ainult üheksa vastajat (22,5%) ei ole selle väitega nõus.

Vabades vastustes kommenteeriti grammatikaoskuse ja kirjutamise seoseid kümnel korral. Peamiselt (seitse korda) rõhutati grammatika õppimise vajalikkust eelkõige kirjutamise korrektsuse jaoks (näited 18 ja 19).

(18) Selleks, et korrektselt rääkida ja kirjutada, peab tundma eesti keele grammatikat.

(19) Selleks, et rääkida, ei ole vaja grammatikat, aga õigesti kirjutamine ei tule välja, kui ei tea sõnavorme ja lauseehitust – see on alus iga keeles.

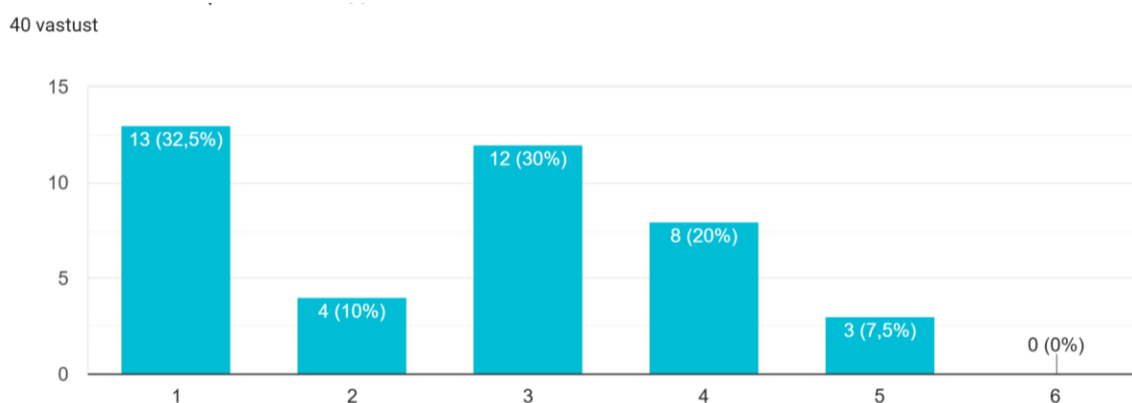
Mainiti ka võimalikkust kirjutada ilma grammatikat oskamata ning grammatika vajalikkust pigem kõrgema taseme kirjutamisoskuse juures.

Kokkuvõttes näitasid õppijate vastused, et üldiselt peetakse eesti keele grammatika õppimist eesti keele õppimisel vajalikuks, kuid vajalikkust pikemalt ei põhjendata. Pooled vastajad arvavad, et eesti keelest arusaamiseks ja eesti keele rääkimiseks on vaja osata grammatikat, pooled vastajad aga seda arvamust ei jaga. Suurem osa vastajaid on aga nõus, et kirjutamiseks on vaja grammatikat osata.

4.2. Grammatika mõistmine

Selles osas on esitatud õppijate hinnangud kolme väite kohta, mis puudutavad eesti keele grammatika mõistmist.

Joonisel 5 on esitatud väite “Grammatikaseletused peaksid olema eesti keeles” hinnangute kokkuvõte.

Joonis 5. Väite “Grammatikaseletused peaksid olema eesti keeles” hinnangute kokkuvõte (1–ei ole üldse nõus, 6–olen täiesti nõus)

Selle väite hinnangud jäävad suuremas osas eitavale poolele. Enamik ehk 29 vastajat (72,5%) arvas, et grammatikaseletused ei peaks olema eesti keeles. Seejuures oli üks

kolmandik vastajaist eestikeelsetele grammatikaseletustele täiesti vastu. Ainult üheksa vastajat ehk 27,5 % olid nõus, et grammatikaseletused peaksid eesti keeles olema, kuid seejuures ei olnud vastanutest keegi selle väitega täiesti nõus.

Vabades vastustes kommenteeris seda väidet 19 vastajat. Neist kuus kinnitasid, et emakeelsed seletused aitavad grammatikat paremini õppida (näited 20 ja 21).

(20) Kui sa ei tea ühtegi sõna eesti keeles, kuidas peaksin aru saama grammatikaseletustest?

(21) Et grammatikast aru saada, peab see kindlasti olema tõlgitud emakeelde.

Kaheksa õppijat olid arvamusel, et grammatikaseletustes tuleks alguses kasutada vene keelt, keeleoskustaseme tõustes aga eesti keelt (näited 22 ja 23).

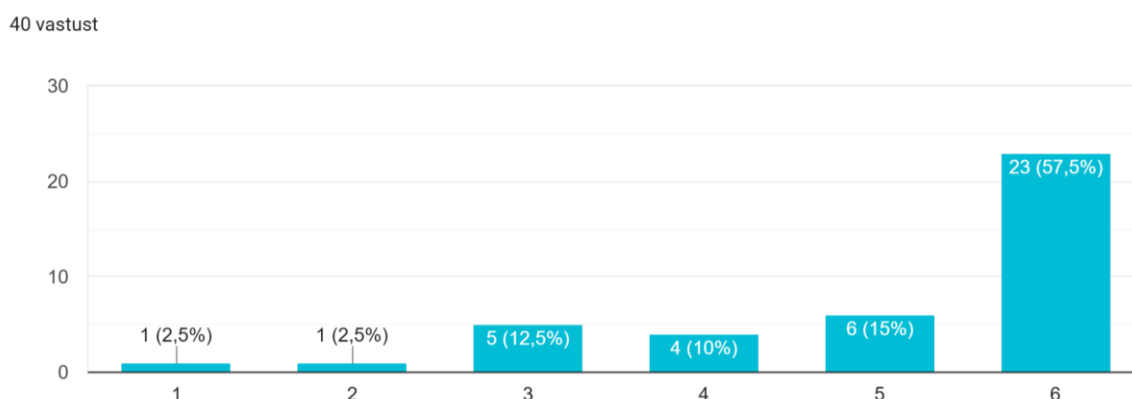
(22) Põhigrammatikat on tasemetel A1 ja A2 vaja õpetada emakeeles.

(23) Minu arvates kõik sõltub inimese keeletasemest, mida madalam tase, seda rohkem peab kõike kordama emakeeles, mida kõrgem tase, seda vähem peab emakeeles rääkima.

Kaks õppijat rõhutasid, et grammatikat tuleb õpetada õppijale arusaadavas keeles. Kaks õppijat arvasid, et grammatikat tuleks õpetada kahes keeles (näide 24).

(24) Kui isik saab hästi eesti keelest aru, siis saab talle grammatikat eesti keeles seletada. Aga produktiivsem ja arusaadavam on grammatikat seletada kahes keeles.

Joonisel 6 on esitatud väite “Grammatikanäited peaksid olema eesti keeles ja tõlgitud minu emakeelde” hinnangute kokkuvõte.

Joonis 6. Väite “Grammatikanäited peaksid olema eesti keeles ja tõlgitud minu emakeelde” hinnangute kokkuvõte (1–ei ole üldse nõus, 6–olen täiesti nõus)

Selle väitega on ülekaalukas osa vastajaid nõus. Väitega, et grammatikanäited peaksid olema nii eesti keeles kui ka õppija emakeeles, on nõus 33 vastajat (82,5%) ning neist 23 on selle väitega täiesti nõus. Ainult seitse vastajat (17,5%) ei ole selle väitega nõus.

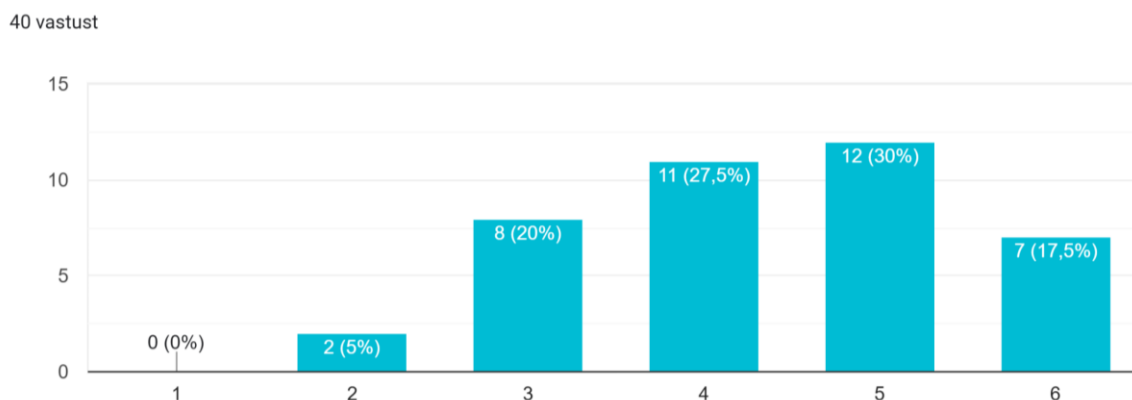
Vabades vastustes kommenteeriti seda väidet üheksal korral. Kinnitati, et emakeelde tõlkimine on vajalik (näide 25), arutati selle üle, millal on tõlkimine vajalik (näide 26), ja väideti ka, et tõlkimine pole vajalik (näide 27).

(25) Grammatika õppimine peab olema nii vene keeles kui ka eesti keeles. Koos näidetega nii kirjalikult kui ka suuliselt.

(26) See on kindlasti vajalik õppimise algfaasis. Tõlge ei ole tõepoolest alati õige, sest keeled ei ole identsed, kuid see aitab kinnistada reegli tähendust. Hiljem, kui õppijal on juba rohkem kogemust, siis ei pea enam tõlkima. Hea sõnavara ja põhigrammatika annavad juba võimaluse märgata ühe või teise grammatilise vormi kasutamise nüansse lauses.

(27) Arvan, et eestikeelsetel näidetel ei pea olema tõlget. Inimene peab ise proovima neid tõlkida.

Joonisel 7 on esitatud väite “Grammatikareeglid peab pähe õppima.” hinnangute kokkuvõte.

Joonis 7. Väite “Grammatikareeglid peab pähe õppima” hinnangute kokkuvõte (1–ei ole üldse nõus, 6–olen täiesti nõus)

Suurem osa vastajaid on selle väitega nõus. 30 vastajat ehk 75% arvab, et grammatikareeglid peab pähe õppima. Kümme vastajat ehk 25% aga ei ole sellega nõus.

Vabades vastustes kommenteeris seda väidet 11 inimest. Neist ainult neli väljendas arvamust päheõppimise vajalikkuse kohta (näide 28).

(28) Eesti keeles on palju erandeid, need on vaja pähe õppida.

Kuus inimest põhjendas aga reeglite päheõppimise ebavajalikkust (näited 29 ja 30).

(29) Reegleid ei pea pähe õppima, oluline on aru saada, kuidas need töötavad ja näha näiteid.

(30) Reegleid ei pea pähe tuupima, grammatikat tuleb kinnistada läbi praktika (kirjalikud ja suulised harjutused).

Paar inimest arvas ka, et vaja on nii pähe õppida kui ka harjutada (näide 31).

(31) Lisaks pähetuupimisele on vaja pidevat praktikat ja kordamist.

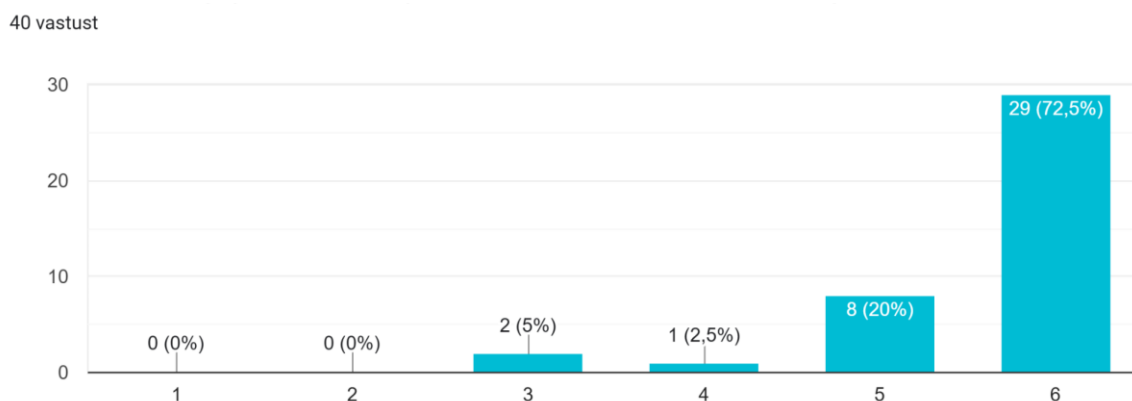
Kokkuvõttes näitasid õppijate vastused, et grammatikaseletusi soovitakse üldiselt saada emakeeles. Viiendik õppijaid oli siiski nõus, et kõrgema keeleoskustaseme korral võivad

grammatikaseletused olla ka eesti keeles. Suurem osa vastajaid on arvamusel, et grammatikanäited peavad olema nii õppijate emakeeles kui ka eesti keeles, kuid umbes viiendik vastajaist pooldab ainult eestikeelseid grammatikanäiteid. Kolmveerand õppijaist on arvamusel, et grammatikareeglid tuleb pähe õppida. Veerand vastajaist aga peavad grammatikareeglite päheõppimist ebavajalikuks ja eelistavad selle asemel reeglite mõistmist ning praktikas kinnistamist.

4.3. Grammatika harjutamine

Selles alapeatükis on esitatud õppijate hinnangud kaheksa väite kohta, mis puudutavad eesti keele grammatika mõistmist.

Joonisel 8 on esitatud väite “Kirjalikud grammatikaharjutused aitavad väga hästi grammatikat harjutada” hinnangute kokkuvõte.

Joonis 8. Väite “Kirjalikud grammatikaharjutused aitavad väga hästi grammatikat harjutada” hinnangute kokkuvõte (1–ei ole üldse nõus, 6–olen täiesti nõus)

On näha, et selgelt domineerib väitega nõusolek. See tähendab, et 38 vastajat ehk 95% vastajaist arvab, et kirjalikud grammatikaharjutused aitavad grammatikat harjutada, ning 29 vastajat ehk 72,5% vastajaist on selle väitega väga nõus. Ainult kaks vastajat ei ole selle väitega nõus.

Vabades vastustes vastas seitse õppijat, et kõik ankeedis pakutavad tegevused aitavad grammatikat harjutada. Seejuures põhjendab üks vastaja ka vajadust harjutada grammatikat eri meetoditega (näide 32).

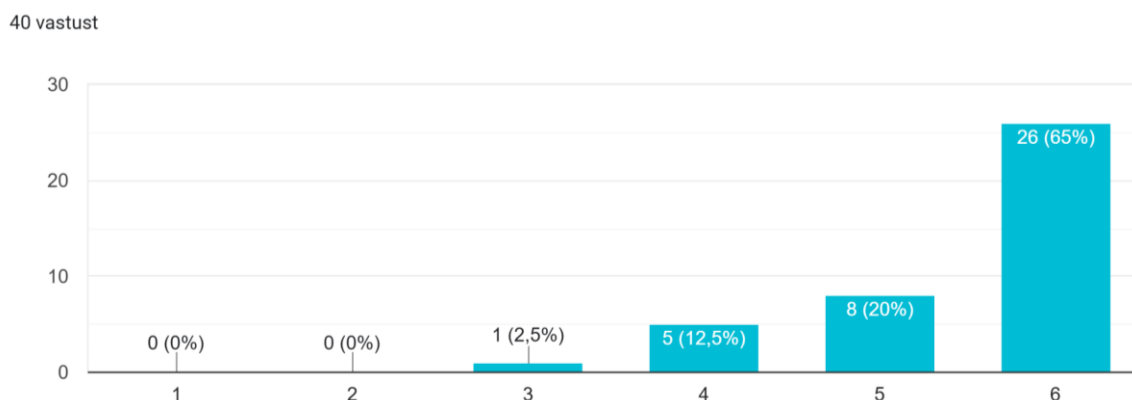
(32) Kõik aitab meelde jätta, igal inimesel on erinev mälu. Seetõttu tuleb kasutada kõiki meetodeid.

Kirjalike grammatikaharjutuste kasu grammatika omandamisel kommenteeris 11 õppijat. Neist seitse ainult nimetas kirjalike harjutuste kasulikkust ja arvas, et kirjalikke harjutusi võiks olla rohkem. Ülejäänud neli aga põhjendasid kirjalike harjutuste kasu sõrmede liikumise ja aju töö seostega (näide 33) ning visuaalse õpistiiliga õppijate vajadusega näha õiget kirja pilti (näide 34).

(33) Igasugune kirjutamine arendab hästi oskusi ja aitab grammatikat meelde jätta. Samal ajal kui töötavad sõrmed, ajul on võimalus grammatikat meelde jätta liikumise abil.

(34) Visuaalse õpistiiliga inimesed tajuvad õiget kirja pilti visuaalselt, mitte kuulmise järgi. Neil on oluline näha õiget kirja pilti ja teha kirjalikke grammatikaharjutusi.

Joonisel 9 on esitatud väite “Tekstide kirjutamine aitab väga hästi grammatikat harjutada ” hinnangute kokkuvõte.

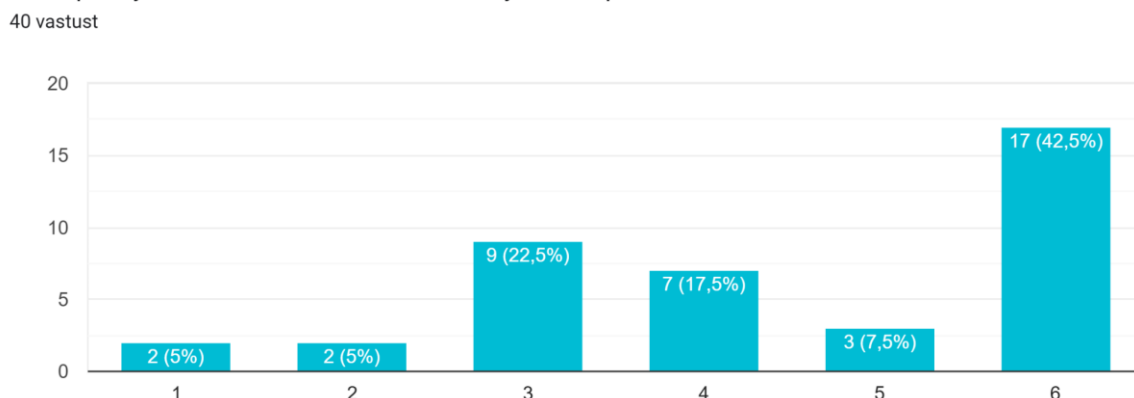
Joonis 9. Väite “Tekstide kirjutamine aitab väga hästi grammatikat harjutada” hinnangute kokkuvõte (1–ei ole üldse nõus, 6–olen täiesti nõus)

Selle väitega on samuti enamik vastajaid (39 vastajat ehk 97,5%) nõus. Seejuures on 26 vastajat ehk 65% väitega täiesti nõus. Ainult üks vastaja ei ole selle väitega nõus.

Vabades vastustes kommenteerib seda väidet ainult üks õppija (näide 35).

(35) Tekstide kirjutamine on väga oluline osa keeleõppes üldiselt ja ka grammatika õppimises. See on peaaegu sama oluline kui rääkimine. Sa pead õigesti väljendama oma mõtet, kuid kirjutamisel on aega mõelda, mis annab võimaluse grammatika õppimiseks.

Joonisel 10 on esitatud väite “Kuulamine aitab väga hästi grammatikat harjutada” hinnangute kokkuvõte.

Joonis 10. Väite “Kuulamine aitab väga hästi grammatikat harjutada” hinnangute kokkuvõte (1–ei ole üldse nõus, 6–olen täiesti nõus)

Vastused sellele väitele jagunesid mõnevõrra ühtlasemalt. Väitega nõustujaid oli siiski selgelt rohkem. 27 vastajat ehk 67,5% vastajaist olid nõus, et kuulamine aitab väga hästi grammatikat harjutada, ning 13 vastajat ehk 32,5% vastajaist ei olnud sellega nõus.

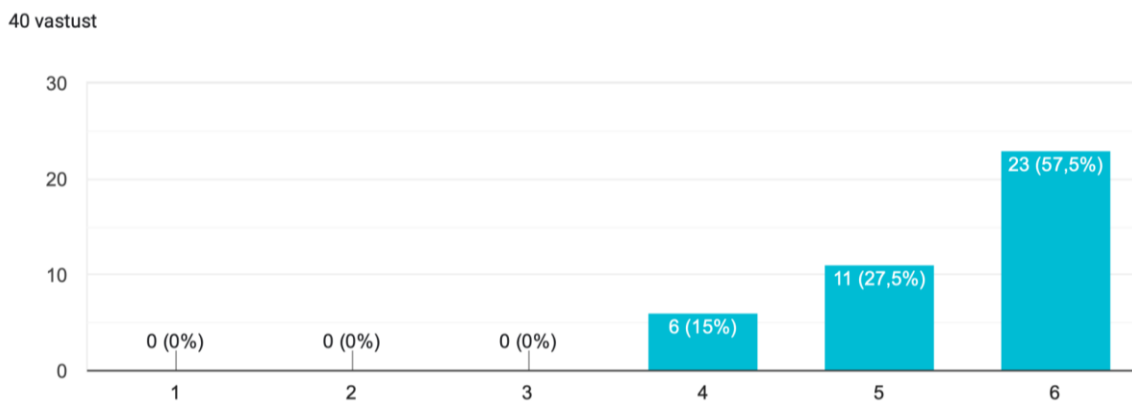
Kõige rohkem vastajaid (17 ehk 42,5%) olid kuulamise kasuga grammatika harjutamisele väga nõus.

Vabades vastustes kommenteeris seda küsimust neli vastajat. Ühe arvates ei aita kuulamine grammatikat õppida (näide 36), kolme arvates aga aitab (näide 37).

(36) Kuulamine aitab meelde jätta, kuhu ja kuidas panna sõna, kuid ei aita väga grammatikat õppida.

(37) On vaja rohkem lugeda, kuulata eestikeelset kõnet ja teha harjutusi.

Joonisel 11 on esitatud väite “Lugemine aitab väga hästi grammatikat harjutada” hinnangute kokkuvõte.

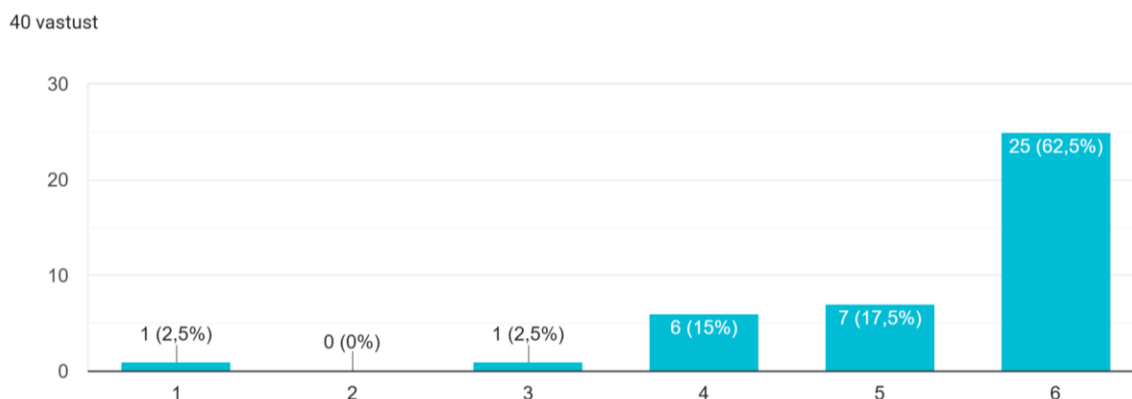

Joonis 11. Väite “Lugemine aitab väga hästi grammatikat harjutada” hinnangute kokkuvõte (1–ei ole üldse nõus, 6–olen täiesti nõus)

Kõik vastanud on nõus, et lugemine aitab väga hästi grammatikat harjutada. Seejuures on 23 vastajat ehk 57,5% vastajaist selle väitega täiesti nõus. Vabades vastustes kommenteeris lugemise kasulikkust grammatika harjutamisel viis vastajat, kes kõik olid veendunud lugemise kasulikkuses (näide 38).

(38) Lugemine on grammatika võti. Me jätame meelde silmadega.

Joonisel 12 on esitatud väite “Mängulised grammatikaharjutused aitavad väga hästi grammatikat harjutada” hinnangute kokkuvõtte.

Joonis 12. Väite “Mängulised grammatikaharjutused aitavad väga hästi grammatikat harjutada” hinnangute kokkuvõtte (1–ei ole üldse nõus, 6–olen täiesti nõus)

Mängulisi harjutusi pidas grammatika õppimisel väga kasulikuks 38 vastajat ehk 95%. Seejuures oli 25 vastajat ehk 62,5% vastajaist sellega täiesti nõus. Ainult 2 vastajat (5%) ei olnud nõus mänguliste harjutuste kasuga grammatika harjutamisel.

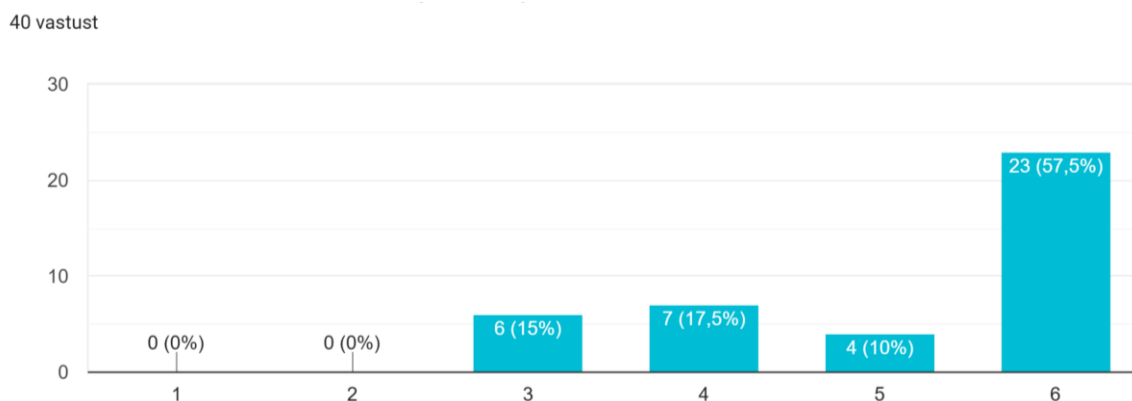
Vabades vastustes kommenteeris seda väidet neli inimest. Üks vastaja tõi välja, et mängulised harjutused on mõeldud lastele (näide 39). Üks vastaja oli nõus mängulise õppe üldise tõhususega, sh ka grammatika õppimisel (näide 40) ning üks vastaja tõi välja, et kohustuste kõrvalt on parim viis õppida keelt mänguliselt (näide 41).

(39) Mängustatud õpe on rohkem lastele. Pean enda jaoks väga oluliseks vigade parandust.

(40) Mängulised harjutused on alati hea viis kõige õppimiseks – grammatika, rääkimine, kirjutamine.

(41) Inimestel on raske õppida keelt, kui neil on ka muud kohustused, nagu näiteks pere ja lapsed. Parem on õppida keelt mänguliselt ja korrates.

Joonisel 13 on esitatud väite “Suhtlemine aitab väga hästi grammatikat harjutada” hinnangute kokkuvõte.

Joonis 13. Väite “Suhtlemine aitab väga hästi grammatikat harjutada” hinnangute kokkuvõte (1–ei ole üldse nõus, 6–olen täiesti nõus)

Enamik vastajaid (34 ehk 85%) oli nõus, et suhtlemine aitab väga hästi grammatikat harjutada. Seejuures oli samuti enim (23 vastajat ehk 57,5%) neid, kes olid selle väitega täiesti nõus. Kuus vastajat ehk 15% vastajaist aga kahtlesid suhtlemise kasu grammatika õppimisel.

Vabades vastustes kommenteeris suhtlemise rolli grammatika õppimisel üheksa vastajat. Neist seitse näeb suhtlemise kasu grammatika harjutamisel, neli vastajat lihtsalt kinnitavad suhtlemise kasu. Kaks vastajat toovad välja, et suhtlemine on grammatika õppimisel kasulik siis, kui suhtluspartner valdab eesti keelt paremini või on keekekandja (näited 42 ja 43).

(42) Pean väga oluliseks suhelda inimesega, kelle emakeel on eesti keel, see väga aitab eesti keele grammatikat õppida.

(43) Suhtlemine aitab väga palju, aga parem on suhelda inimesega, kes oskab eesti keelt sinust paremini.

Üks vastaja arvab, et suhtlemine on kasulik, kuid ainult koos vigade parandamisega (näide 44).

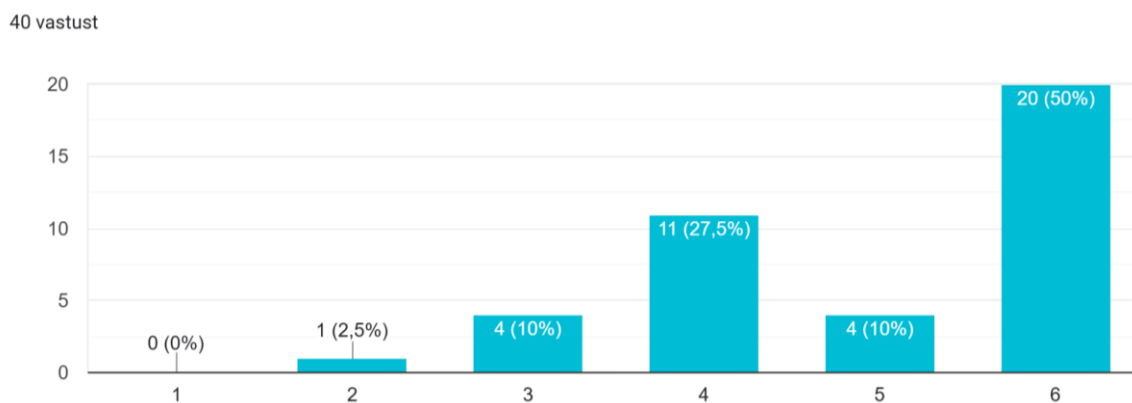
(44) Suhtlemine aitab õppida eesti keelt, kui õpetaja seejuures parandab vigu ja annab seletusi.

Üks õppija näeb suhtlemisest grammatika harjutamisele vähe kasu (näide 45) ja üks ei näe mingit kasu (näide 46).

(45) Suhtlemine aitab vähe. Aitab ainult siis, kui suhtleja parandab vigu.

(46) Suhtlemine ja suulised harjutused aitavad ületada suhtlemisbarjääri ja kontrollida sõnavara. Grammatikat tuleb õpetada kirjalikult.

Joonisel 14 on esitatud väite “Suulised grammatikaharjutused aitavad väga hästi grammatikat harjutada” hinnangute kokkuvõte.

Joonis 14. Väite “Suulised grammatikaharjutused aitavad väga hästi grammatikat harjutada” hinnangute kokkuvõte (1–ei ole üldse nõus, 6–olen täiesti nõus)

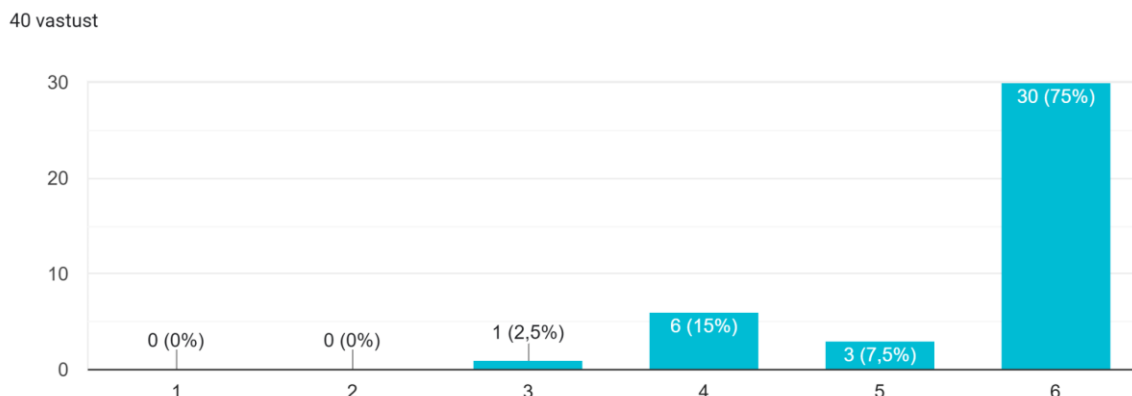
Enim vastanuid (35 vastajat ehk 87,5%) arvavad, et suulised grammatikaharjutused aitavad grammatikat harjutada. Seejuures on 20 vastajat ehk 50% selle väitega täiesti nõus. Viis õppijat ehk 12,5% vastajaist ei pea suulisi grammatikaharjutusi grammatika harjutamisel kasulikuks.

Avatud vastustes kommenteeris seda väidet kolm inimest. Kaks arvasid, et suulised harjutused on tõhusad ning üks nendest ka põhjendas oma vastust (näide 47). Ühele vastajale aga ei meeldi paaristöö ega suulised harjutused, sest neis räägitakse tihti vigadega (näide 48).

(47) Suulised harjutused aitavad hästi, sest see on ajule lisavõimalus meeldejätmiseks.

(48) Suulised harjutused, eriti paaristöö, mulle väga ei meeldi, sest tihti me räägime vigadega. Mulle sobiks, kui õpetaja parandaks minu vigu, eriti rääkimises.

Joonisel 15 on esitatud väite “Vigade parandamine aitab väga hästi grammatikat harjutada” hinnangute kokkuvõte.

Joonis 15. Väite “Vigade parandamine aitab väga hästi grammatikat harjutada” hinnangute kokkuvõte (1–ei ole üldse nõus, 6–olen täiesti nõus)

Peaaegu kõik (39 vastajat ehk 97,5%) on nõus, et vigade parandamine aitab väga hästi grammatikat harjutada. Neist 30 ehk 75% on sellega täiesti nõus. Ainult üks vastaja (2,5%) ei ole selle väitega nõus.

Avatud vastusega küsimustes kommenteeris seda väidet kaheksa inimest, kellest kõik on kindlad vigade parandamise kasulikkuses (näited 49 ja 50).

(49) Vigade parandamine on kõige olulisem aspekt keeleõppes. Me teeme vigu, parandame neid – nii me õpime.

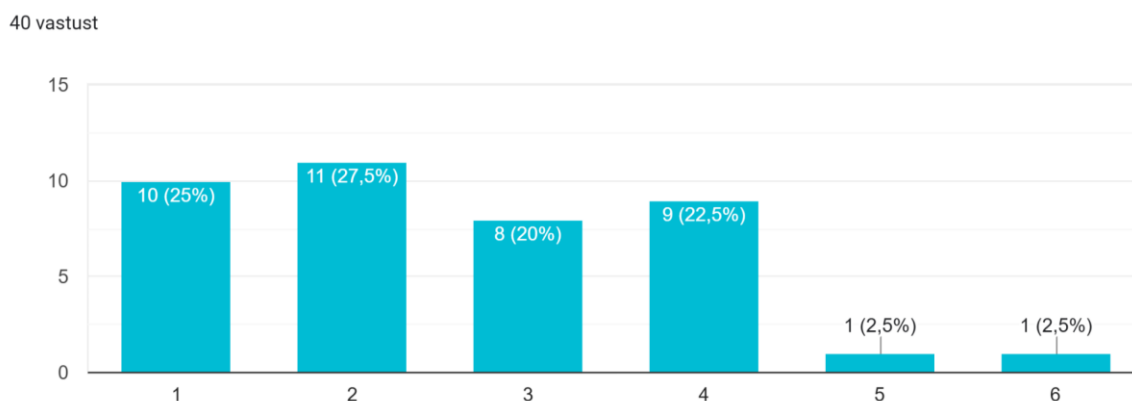
(50) Mulle sobiks, kui õpetaja parandaks minu vigu, eriti rääkimises.

Kokkuvõttes näitasid vastused, et grammatika omandamiseks vajatakse erinevaid harjutusviise. Kõige kõrgemalt hinnatakse kirjalike grammatikaharjutuste ja vigade parandamise tõhusust. Ka tekstide kirjutamist ja lugemist peetakse üldiselt kasulikuks grammatika harjutamise viisiks. Suhtlemist ja mängulisi tegevusi hinnatakse samuti valdavalt kasulikuks. Suuliste grammatikaharjutuste ja kuulamise kasu grammatika omandamiseks mõistsid küll veidi üle poole vastajaist, kuid teine pool oli selles kahtlevamal seisukohal.

4.4. Grammatika õppimise kergus ja meeldivus

Selles alapeatükis on esitatud õppijate hinnangud viie väite kohta, mis puudutavad eesti keele grammatika mõistmist.

Joonisel 16 on esitatud väite “Eesti keele grammatika on samasugune nagu teiste keelte grammatika” hinnangute kokkuvõte.

Joonis 16. Väite “Eesti keele grammatika on samasugune nagu teiste keelte grammatika” hinnangute kokkuvõte (1–ei ole üldse nõus, 6–olen täiesti nõus)

Enamik vastajaid (29 ehk 72,5% vastajaist) arvab, et eesti keele grammatika ei ole samasugune kui teiste keelte grammatika. Seejuures on veerand vastajaist arvamusel, et eesti keele grammatika on teiste keelte grammatikast täiesti erinev. Vastanutest 11 ehk 27,5% aga arvab, et eesti keele grammatika sarnaneb teiste keelte grammatikaga. Siiski vaid üks on selles väites täiesti veendunud ning veel üks veendunud.

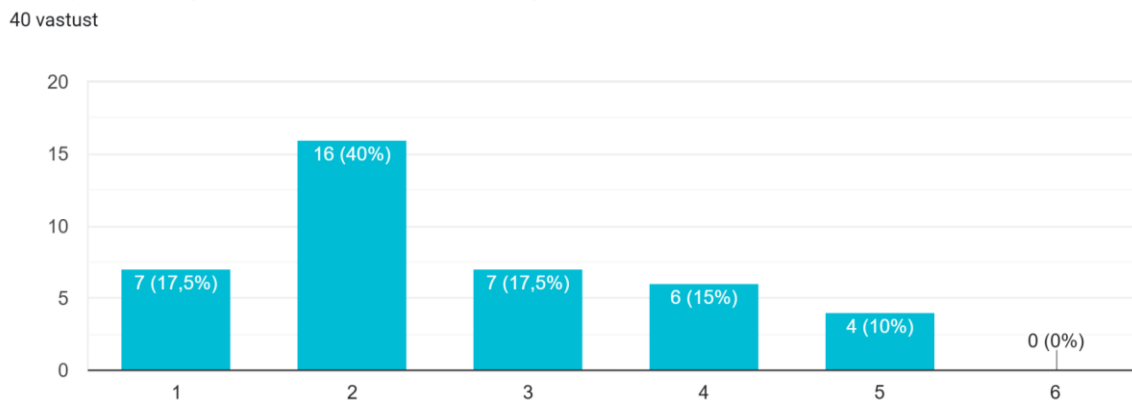
Avatud vastustes kommenteeris seda väidet kaks inimest. Üks vastaja tõi välja, et ta ei oska eesti keele grammatikat teiste keeltega võrrelda, sest pole teisi keeli õppinud (näide 51). Üks vastaja aga kommenteeris, et eesti keel erineb väga nendest keeltest, mida ta on varem kasutanud, ning tõi ka välja, mis erinevusi ta näeb (näide 52).

(51) Ma ei ole õppinud teisi keeli, seega ei oska võrrelda.

(52) Eesti keele grammatika erineb väga nendest keeltest, mida ma olen harjunud kasutama (vene keel ja inglise keel). Eesti keelel on nii nendele keeltele sarnaseid

jooni kui ka täiesti uusi asju. Kaks infinitiivi, tagasõnad, mõnede tegusõnade “kummalised” rektsioonid, naissoo ja meessoos puudumine.

Joonisel 17 on esitatud väite “Eesti keele grammatikat on kerge õppida” hinnangute kokkuvõte.

Joonis 17. Väite “Eesti keele grammatikat on kerge õppida” hinnangute kokkuvõte (1–ei ole üldse nõus, 6–olen täiesti nõus)

Kolmveerand vastajaist (30 vastajat) ei arva, et eesti keele grammatikat oleks kerge õppida. Veerand (10 vastajat) aga peab eesti keele grammatikat pigem kergeks.

Avatud vastuses kommenteeris seda väidet 12 inimest. Neist üheksa nimetavad eesti keele grammatikat raskeks. Üks vastaja peab raskuse põhjuseks seda, et eesti keel on haruldane keel (näide 53). Sama vastaja ja ka üks teine vastaja näevad raskuse juures positiivsena, et eesti keelel on süsteem (näited 53 ja 54). Veel üks vastaja toob välja, et kuigi keel on raske, on seda võimalik mõista (näide 55). Konkreetse raskusena tuuakse esile eesti keele käändeid (näide 56).

(53) Ei ole lihtne, see on haruldane keel ja selles keeles on palju reegleid. Positiivne on see, et need reeglid on loogilised ja erandeid ei ole palju.

(54) Keel on huvitav, kuid keeruline. Alguses tundub, et seda on võimatu õppida. Kuid samm-sammult mõistad loogikat ja kui see õnnestub, hakkad tundma rahulolu väikestest võitudest, asi liigub aeglaselt, kuid edeneb.

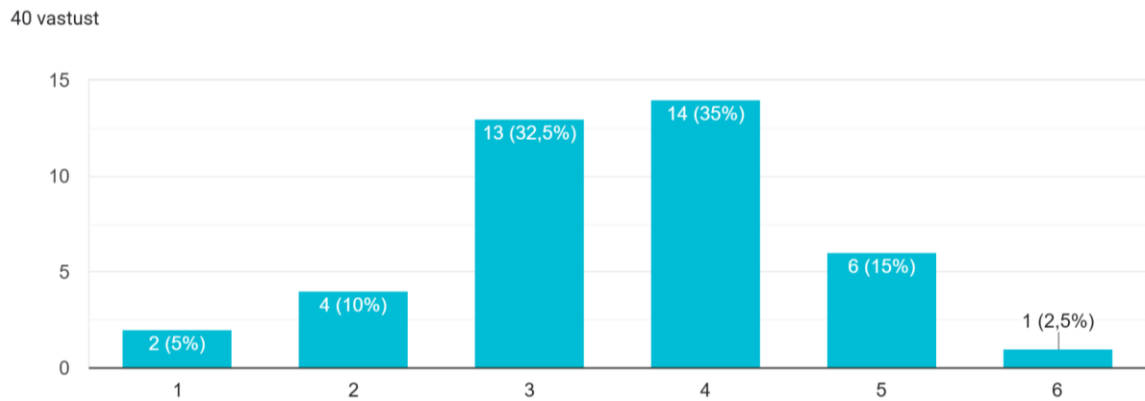
(55) Eesti keele grammatika on päris raske, kuid teatud pingutusega on seda võimalik õppida ja mõista.

(56) Raske on õppida käändeid. Vaatamata sellele meeldib mulle ikka keelt õppida. Üks kommenteerija peab eesti keele grammatikat raskuselt keskmiseks (näide 57) ja kaks kommenteerijat pigem lihtsaks (näide 58).

(57) Eesti keele grammatika ei ole kõige lihtsam, aga ei ole ka kõige raskem.

(58) Eesti keele grammatika on pigem lihtne ja jõuab kiiresti kohale, aga selles on erandid. Nagu näiteks esimesed kolm vormi (nimetav, omastav ja osastav). Alati ma ei mäleta, millal kasutada esimest, teist või kolmandat vormi.

Joonisel 18 on esitatud väite “Ma saan eesti keele grammatikast aru” hinnangute kokkuvõte.

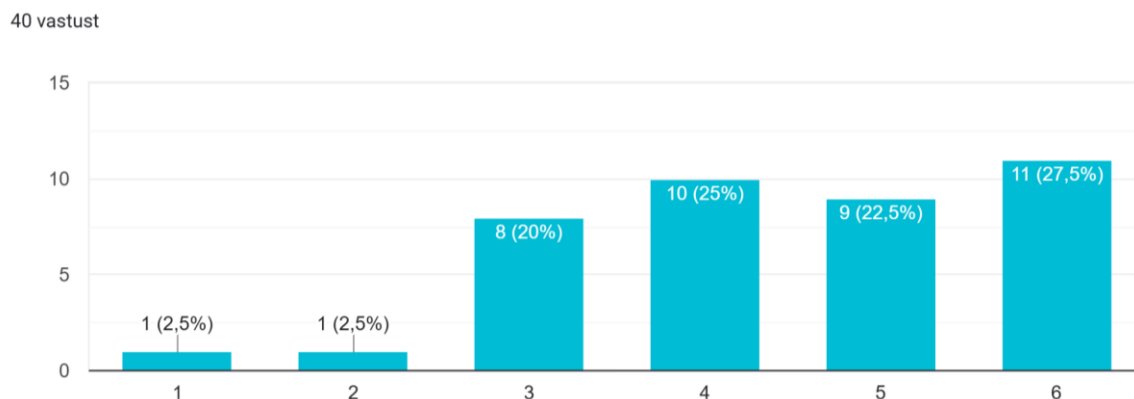
Joonis 18. Väite “Ma saan eesti keele grammatikast aru” hinnangute kokkuvõte (1–ei ole üldse nõus, 6–olen täiesti nõus)

Selle väite puhul jagunevad vastused nõusolijate ja mittedõusolijate vahel peaaegu võrdseks: 21 vastajat (52,5% vastajatest) on selle väitega nõus ja 19 vastajat (47,5% vastajatest) ei ole nõus. Seejuures on kõige rohkem valitud skaala keskmisi vastusevariante: 14 vastajat (35%) on pigem nõus, et nad saavad eesti keele grammatikast aru, ning 13 vastajat (32,5%) ei ole pigem nõus. Ainult üks õppija on täiesti nõus, et ta saab eesti keele grammatikast aru, ja ainult kaks vastajat ei ole sellega üldse nõus.

Avatud vastustes kommenteeris seda väidet neli inimest, kes kõik rõhutavad, et alguses on eesti keele grammatikat raske mõista, kuid järk-järgult muutub see arusaadavamaks.

(59) Ma ei saa veel paljudest asjadest aru, kuid selgus hakkab vaikselt kohale jõudma.

Joonisel 19 on esitatud väite “Mulle meeldib eesti keele grammatikat õppida” hinnangute kokkuvõte.

Joonis 19. Väite “Mulle meeldib eesti keele grammatikat õppida” hinnangute kokkuvõte (1–ei ole üldse nõus, 6–olen täiesti nõus)

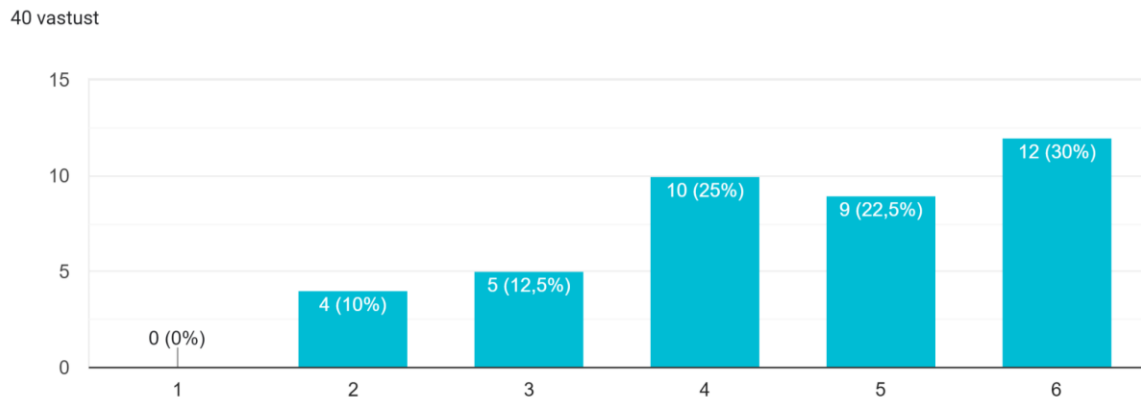
Suuremale osale vastajaist meeldib enda sõnul eesti keele grammatikat õppida. Vastanutest 30-le (75% vastajatest) meeldib grammatikat õppida, nende hulgast 11-le ehk 27,5%-le meeldib väga grammatikat õppida. Kümnele õppijale (25%) ei meeldi enda sõnul eesti keele grammatikat õppida, kuid neist enamik ehk kaheksa õppijat valib vastusevariandiks, et neile pigem ei meeldi grammatikat õppida. Ainult üks õppija väidab, et talle ei meeldi üldse eesti keele grammatikat õppida.

Avatud vastustes kommenteeris seda väidet seitse vastajat. Neist viis vastasid, et neile meeldib eesti keele grammatikat õppida (näide 60), ja kaks, et ei meeldi (näide 61).

(60) Mulle meeldib, see on minu jaoks uus ja põnev.

(61) Kõige raskem keeles on grammatika, mida vähem seda on, seda parem.

Joonisel 20 on esitatud väite “Ma olen võimeline eesti keele grammatika omandama” hinnangute kokkuvõte.

Joonis 20. Väite “Ma olen võimeline eesti keele grammatika omandama” hinnangute kokkuvõte (1–ei ole üldse nõus, 6–olen täiesti nõus)

Enamik vastajaid (31 ehk 77,5% vastajatest) arvab, et nad on võimelised eesti keele grammatika omandama. Seejuures on 12 vastajat (30% vastajatest) selles täiesti kindlad. Üheksa vastajat ehk 22,5% on arvamusel, et nad ei ole võimelised eesti keele grammatikat omandama. Samas ei ole nende vastajate hulgas kedagi, kes oleks selles täiesti veendunud. Avatud vastustes kommenteeris seda väidet 15 inimest. Üheksa vastajat rõhutasid seejuures eestikeelse keskkonna vajalikkust grammatika omandamiseks (näide 62). Veel toodi välja keeleõppesoovi olulisus (näide 63) ja edusammude tähtsus (näide 64).

(62) Olen nõus, et grammatika on võimalik selgeks saada, kuid selleks on vaja regulaarset praktiseerida.

(63) Mulle tundub, et igäüks saab grammatika selgeks, selleks on vaja soovi.

(64) Jah, mulle väga meeldib saada tulemust, eriti positiivset - õigesti kirjutada, lugeda ja rääkida. Selle jaoks on vaja tunda grammatikat.

Kaks inimest kommenteerisid ka oma võimetust eesti keele grammatikat selgeks saada (näide 65).

(65) Olen õppinud grammatikat juba 20 aastat ja ikka ei saa selgeks.

Kokkuvõttes arvab enamik õppijad, et eesti keele grammatika ei sarnane teiste keelte grammatikaga ning seda on raske õppida. Hinnangud eesti keele grammatikast arusaamise kohta jagunevad normaaljaotusena, st et enam on neid, kes on valinud skaala keskmised

vastusevariandid, ning vähem on äärmusvastuseid mõlemas suunas. Õppijad kalduvad siiski olema pigem optimistlikud ning suurem osa usub, et nad on võimelised eesti keele grammatika omandama, eriti eestikeelses keskkonnas ning järjepideva praktikaga. Kolmveerandile õppijaist ka meeldib eesti keele grammatikat õppida.

5. ARUTELU JA JÄRELDUSED

Selles peatükis on esitatud uurimisküsimuste vastused, arutelu ja järeldused. Alapeatükis 5.1 on esitatud esimese uurimisküsimuse vastus, alapeatükis 5.2 teise uurimisküsimuse vastus, alapeatükis 5.3 kolmanda uurimisküsimuse vastus ja alapeatükis 5.4 neljanda uurimisküsimuse vastus. Alapeatükis 5.5 on toodud uurimistööga seotud piirangud ning alapeatükis 5.6 uurimistulemuste arutelu ja järeldused.

5.1. Esimese uurimisküsimuse vastus

Esimene uurimisküsimus oli “Kui vajalik on eesti keele kui teise keele täiskasvanud õppijate arvates grammatikat õppida?”.

Grammatika on grammatiliste üksuste (nt käände- ja pöördelõpud, ajatunnused jmt) kogum ning nende üksuste valikuid ja kasutamist reguleerivad seaduspärasused (Lindström, 2021). Grammatikaõppe vajalikkusse on läbi aegade ja eri meetodite korral suhtunud erinevalt. Grammatika-tõlkemeetodit kasutades on grammatikaõppel keskne roll ning grammatika selgeks saamine on keeleõppe põhieesmärk (Krall & Sõrmus, 2000). Kommunikatiivse lähenemise korral on grammatikal tähtis koht keeleliste osaoskuste (kuulamise, lugemise, rääkimise ja kirjutamise) arengu toetamisel (EKR, 2007). Kasutuspõhise teooria järgi areneb grammatikatunnetus ka ilma spetsiaalselt õppimata rohke autentse sisendi ja keele kasutamise kaudu (Kitsnik, 2019).

Küsimusele grammatikaõppe vajalikkuse kohta õppijate arvates sain vastuse ankeedi väidete 1–4 hinnanguite kokkuvõtetest. Need väited olid:

- eesti keele omandamiseks peab kindlasti õppima grammatikat;
- ainult siis, kui oskan grammatikat, saan eesti keelest aru;
- ainult siis, kui oskan grammatikat, saan eesti keeles rääkida;
- ainult siis, kui oskan grammatikat, saan eesti keeles kirjutada.

Skaalahinnangud näitavad, et enamik vastanuist (87,5%) peab grammatikaõpet eesti keele omandamiseks kindlasti vajalikuks. Grammatikaõpet peetakse kindlasti vajalikuks kirjutamisoskuse omandamise jaoks. Eesti keelest arusaamiseks ja eesti keeles rääkimiseks

pidasid pooled vastajatest grammatikaõpet vajalikuks, pooled aga mitte nii vajalikuks. Vabades vastustes väljendati korduvalt arvamust, et grammatika on vajalik korrektseks kirjutamiseks ja ametlikuks keelekasutuseks. Suur osa vastajatest rõhutas aga, et lai sõnavara on grammatikast olulisem. Samuti toodi välja, et ainult grammatikast ei piisa keele omandamiseks, vaja on ka praktikat. Veel arvati, et grammatikaõpe on oluline, kuid keelt võib õppida ka ilma grammatikata, nt loomulikus keelekeskkonnas.

Need tulemused sarnanevad üldjoontes varasemate uuringute tulemustegaga välismaal. Ka neis uuringutes on üldiselt selgunud, et õppijad peavad grammatikaõpet vajalikuks (Daloglu, 2020; Horwitz, 1988; Horwitz, 1999; Loewen jt, 2009; Schulz, 2001). Grammatika on õppijate arvates vajalik osaoskuste, eriti kirjutamise arenguks (Horwitz, 1988; Horwitz 1999; Loewen jt, 2009). Mõnes uuringus tõid vastajad välja ka grammatika tähtsuse rääkimisoskuse omandamiseks (Loewen jt, 2009; Hos & Kekec, 2015). Ka siinses uuringus pidasid õppijad grammatikat eriti oluliseks kirjutamisoskuse juures, kuid rääkimise jaoks pidas grammatikaõpet vajalikuks ainult pool vastajaist. Lisaks grammatikaõppele rõhutas osa siinses uuringus osalenutest ka rääkimispraktika olulisust grammatika omandamisel, ka varasemates uuringutes on suhtluspraktika vajalikkust rõhutatud (Loewen jt, 2009). Varasemates uuringutes on välja toodud ka grammatikaõppesse suhtumise erinevused sõltuvalt kultuuritaustast (Horwitz, 1988; Horwitz, 1999; Schulz, 2001). Siinses uuringus ei olnud seda võimalik eraldi uurida, sest vastajate kultuuritaust oli sarnane.

5.2. Teise uurimisküsimuse vastus

Teine uurimisküsimus oli „Kuidas peaks eesti keele kui teise keele täiskasvanud õppijate arvates grammatikat seletama?”.

Teise keele grammatika õppimisel kasutatakse erinevaid meetodeid, mis jagunevad eksplitsiitseks ja implitsiitseks lähenemiseks ning deduktiivseks või induktiivseks õppimiseks (Thornbury, 1999). Eksplitsiitne grammatikaõpe tähendab, et reegleid õpitakse teadlikult, õpetaja esitab reeglid ja seletused, sageli õppijate emakeeles, et tagada täpne mõistmine (Krall & Sõrmus, 2000; Thornbury, 1999;). Implitsiitne õpe väldib otsest reeglite seletamist, grammatika omandatakse loomuliku keelekasutuse kaudu (Adejare, 2022). Vanemad õppijad eelistavad sageli eksplitsiitset ja deduktiivset lähenemist (Krall & Sõrmus,

2000). Induktiivne õpe võib võtta rohkem aega ning olla sobimatu konkreetse mõtlemisega õppijatele, kes vajavad selgeid reegleid (Krall & Sõrmus, 2000).

Küsimusele grammatika seletamise kohta õppijate arvates sain vastuse ankeedi väidete 5–7 hinnangute kokkuvõtetest. Need väited olid:

- grammatikaseletused peaksid olema eesti keeles;
- grammatikanäited peaksid olema eesti keeles ja tõlgitud minu emakeelde;
- grammatikareeglid peab pähe õppima.

Skaalahinnangud näitavad, et enamik vastanuist (72,5%) on veendunud, et grammatikaseletused peaksid olema antud õppija emakeeles. Grammatikanäited peaksid 82,5% vastajate arvates olema esitatud nii eesti keeles kui ka õppija emakeeles, kuid umbes viiendik vastajaist pooldab ainult eestikeelseid grammatikanäiteid. Kolmveerand vastajaist arvab, et grammatikareeglid tuleks pähe õppida. Vabades vastustes rõhutati, et emakeelsed seletused aitavad grammatikast aru saada. Arvati ka, et emakeelsed seletused on eriti vajalikud algtasemel (A1 ja A2), taseme tõustes tuleks aga liikuda järjest enam eestikeelsete seletuste poole. Grammatikareeglite päheõppimise vajalikkust põhjendati mõnel korral erandite rohkusega eesti keeles. Grammatikareeglite päheõppimise mittevajalikkuse põhjendajad soovitasid selle asemel reeglite mõistmist ning praktikas kinnistamist.

Need tulemused sarnanevad osaliselt varasemate uuringutega. Õppijad eelistavad selgeid ja detailseid grammatikaseletusi, sageli emakeeles (Daloglu, 2020; Loewen jt, 2009). Loeweni jt (2009) uuringus tuleb välja, et õppijad peavad eksplitsiitset grammatikaõpet vajalikuks, eriti kirjalike oskuste arendamisel, mis sarnaneb siinse uuringu tulemustega, kus emakeelseid seletusi peeti oluliseks korrektse keelekasutuse jaoks. Täiskasvanute eesti keele B1-taseme õpetajad eelistavad samuti kasutada eksplitsiitset grammatikaseletusi ning implitsiitset õpet kasutatakse vähem (Kitsnik & Mikk, 2021). Erinevusena siinsest uuringust on Daloglu (2020) välja toonud, et üliõpilased eelistasid üldiselt induktiivset grammatikaõpet, kuid avaldasid õppeaja jooksul ka erinevaid arvamusi. Samuti tuli Hosi ja Kekeci (2015) uuringus välja, et eelistati osaliselt induktiivset õpet, eriti kõrgema tasemega õppijate seas, kes soovisid ise reegleid avastada. Hosi ja Kekeci (2015) uuringus selgus ka, et üliõpilased soovisid õppida grammatikat peamiselt õpitavas keeles, mis erineb siinse uuringu tulemustest.

5.3. Kolmanda uurimisküsimuse vastus

Kolmas uurimisküsimus oli „Kuidas peaks eesti keele kui teise keele täiskasvanud õppijate arvates grammatikat harjutama?“.

Teise keele grammatika harjutamine sõltub kasutatavast meetodist. Traditsioonilise grammatika-tõlkemeetodi korral kasutatakse kirjalikke harjutusi ja parandatakse vigu, keskendudes vormilisele täpsusele (Krall & Sõrmus, 2000). Kommunikatiivne lähenemine integreerib grammatika õppimise suhtluskonteksti, kasutades suulisi ja mängulisi harjutusi, mis seovad vormi, tähenduse ja kasutusfunktsiooni (Kitsnik, 2011; Larsen-Freeman, 2014). Kommunikatiivse lähenemise korral harjutatakse grammatikat kõigi osaoskustega seotult ja tehakse ka kommunikatiivseid grammatikaharjutusi, et soodustada grammatika automaatset kasutust (Faiella & Ricciardi, 2015; Richards, 2006). Kasutuspõhine lähenemine rõhutab ka grammatika implitsiitset omandamist autentse kuulmis- ja lugemissisendi kaudu (Kitsnik, 2019). Vigade parandamine on traditsioonilistes meetodites keskne, kuid kommunikatiivses lähenemises peetakse vigu õppeprotsessi loomulikuks osaks, parandades vigu sõltuvalt õppetegevuse tüübist (Kingisepp & Sõrmus, 2000). Erinevad õpistiilid (analüütiline, intuiitiivne, visuaalne, auditiiivne, kinesteetiline) mõjutavad grammatika õppimise eelistusi (Kaivapalu & Eslon, 2021).

Küsimusele grammatika harjutamise kohta õppijate arvates sain vastuse ankeedi väidete 8–15 hinnangute kokkuvõtetest. Need väited olid:

- kirjalikud grammatikaharjutused aitavad väga hästi grammatikat harjutada;
- tekstide kirjutamine aitab väga hästi grammatikat harjutada;
- kuulamine aitab väga hästi grammatikat harjutada;
- lugemine aitab väga hästi grammatikat harjutada;
- mängulised grammatikaharjutused aitavad väga hästi grammatikat harjutada;
- suhtlemine aitab väga hästi grammatikat harjutada;
- suulised grammatikaharjutused aitavad väga hästi grammatikat harjutada;
- vigade parandamine aitab väga hästi grammatikat harjutada.

Tulemused näitavad, et vastajad vajavad grammatika harjutamiseks mitmeid viise. Grammatika harjutamiseks peetakse kasulikuks lugemist (100%), vigade parandamist (97,5%), tekstide kirjutamist (97,5%), kirjalikke grammatikaharjutusi (95%), mängustatud grammatikaõpet (95%), suulisi grammatikaharjutusi (87,5%), suhtlemist (85%). Kõige

vähem mõisteti kuulamise kasu grammatika harjutamisel, ainult 67,5% pidas seda kasulikuks. Kui vaadata aga, mis tegevusi peeti grammatika harjutamisel väga kasulikuks, siis selgus, et 75% vastajatest pidas väga kasulikuks vigade parandamist ja 72,5% kirjalikke grammatikaharjutusi. Järgnevad tekstide kirjutamine (65%), mängustatud grammatikaõpe (62,5%), lugemine (57,5%), suhtlemine (57,5%), suulised grammatikaharjutused (50%) ning kuulamine (42,5%). Vabades vastustes nimetati peamiselt kirjalike harjutuste ja vigade parandamise kasulikkust ilma seda täpsemalt põhjendamata. Kõige erinevamalt kommenteeriti suhtlemist, kus toodi kasu kõrval välja ka vajadus suhelda emakeele kõnelejatega ja vajadus suhtlemise ajal vigade parandamise järele. Mitmed õppijad kommenteerisid, et kõik harjutamisviisid on kasulikud grammatika harjutamiseks, kuna õppijate õppimisstiilid on erinevad.

Need tulemused sarnanevad üldjoontes varasemate uuringutega, kus on üldiselt selgunud, et õppijad peavad oluliseks harjutada grammatikat mitmel viisil (Hos & Kecec, 2015; Loewen jt, 2009). Siinses uuringus selgus õppijate suur usk vigade parandamise olulisusse. See sarnaneb mitme varasema uuringuga (Schulz, 2001). Loewen jt (2009) näitasid aga kultuurierinevusi vigade parandamisse suhtumisel. Siinses uuringus tuli välja ka õppijate usk kirjalike grammatikaharjutuste ja tekstide kirjutamise kasusse. Varasemates uuringutes seda otseselt ei ole mainitud. Täiskasvanute eesti keele B1-taseme õpetajad kasutavad enda sõnul aga kirjalikke grammatikaharjutusi palju (Kitsnik & Mikk, 2021). Siinses uuringus hindasid õppijad üsna kõrgelt ka mängustatud grammatikaharjutusi. See sarnaneb Loeweni jt (2009) ning Hosi ja Kececi (2015) uuringus ilmnenuga, kus õppijad soovisid rohkem mängulist, intrigeerivat ja aktiivsel suhtlemisel põhinevat grammatikaõpet.

5.4. Neljanda uurimisküsimuse vastus

Neljas uurimisküsimus oli „Kui meeldiv ja kerge on eesti keele kui teise keele täiskasvanud õppijate arvates grammatikat õppida?“.

Teise keele grammatika omandamist mõjutavad individuaalsed tegurid, nagu emakeel, vanus, motivatsioon ja õpistiil (Kaivapalu & Eslon, 2021). Kui emakeel on grammatiliselt teise keelega sarnane, on grammatika omandamine lihtsam. Ka teised varem omandatud keeled aitavad uue keele grammatikat omandada, sest keeleõppijal on ettekujutus teise keele õppimise protsessist ja keelesüsteemide võimalikest erinevustest (Kaivapalu & Eslon, 2021).

Samas on kõigi inimkeelte grammatika kujunenud sarnastel eesmärkidel - suhtlusfunktsioonide väljendamiseks. Täiskasvanud õppijad oskavad paremini oma motivatsiooni teadvustada, kuid kaotavad motivatsiooni ebaõnnestumiste tõttu (Kaivapalu & Eslon, 2021). Täiskasvanud õppijad võivad karta teha vigu, kuid nende arenenud abstraktne mõtlemine ja õppimiskogemus toetavad grammatika mõistmist (Kaivapalu & Eslon, 2021).

Küsimusele grammatika õppimise kerguse ja meeldivuse kohta õppijate arvates sain vastuse ankeedi väidete 16–20 hinnangute kokkuvõtetest. Need väited olid:

- eesti keele grammatika on samasugune nagu teiste keelte grammatika;
- eesti keele grammatikat on kerge õppida;
- ma saan eesti keele grammatikast aru;
- mulle meeldib eesti keele grammatikat õppida;
- ma olen võimeline eesti keele grammatika omandama.

Skaalahinnangud näitavad, et enamik vastanuist ei pea eesti keele grammatikat teiste keelte grammatikaga sarnaseks (72,5%) ning hindab eesti keele grammatikat raskesti õpitavaks (75%). Vaatamata sellele, et eesti keele grammatika tundub õppijaile keeruline (75%) ning 52,5% õppijaist ei saa enda sõnul grammatikast aru, meeldib 75% õppijaist eesti keele grammatikat õppida ning 77,5% vastajaist usuvad, et saavad grammatika ka selgeks. Vabades vastustes rõhutasid õppijad eesti keele grammatika keerulisust (käänded, erandid), kuid ütlesid ka, et aja jooksul ja pingutades saab sellest järk-järgult aru. Vastajad tõid ka välja, et grammatika selgeks saamiseks on vaja pidevalt harjutada ja keelt kasutada. Toodi ka välja, et grammatika äraõppimine sõltub inimese soovist. Ainult kaks inimest väitsid, et eesti keele grammatikat ei ole võimalik selgeks saada.

Need tulemused sarnanevad üldiselt varasemate uuringute tulemustega välismaal. Ka Loewen jt (2009) on näidanud, et täiskasvanud õppijaile on grammatika õppimine sageli raske ja selle põhjuseks on reeglite ja erandite rohkus, aga ka grammatikaõppe tüütus ja monotoonsus. Viimaseid põhjusi siinses uuringus ei nimetatud. Loeweni jt (2009) uuringus selgus ka, et vaatamata grammatikaõppe keerukusele meeldib õppijaile üldiselt grammatikat õppida. See sarnaneb siinse uuringu tulemustega.

5.5. Uurimistööga seotud piirangud

Uuringu esimene piirang on, et ankeetküsitlusele vastasid ainult kolme õpperühma õppijad, kes kõik olid õppinud Narva eesti keele majas B1.2 kursusel, mille õppetöö toimus ainult eesti keeles ja mille peaesmärk oli eestikeelse suhtlusoskuse arendamine. See võib teatud määral mõjutada õppijate arvamusi grammatikaõppe suhtes.

Teine piirang on, et kõik õpperühmad olid õppinud õpiku “Naljaga pooleks” (Kitsnik & Kingisepp, 2021) järgi. Tegemist on innovatiivse õpikuga, milles on palju mängustatud aktiivõppeharjutusi ja -ülesandeid, sh ka grammatika õppimiseks. Selle õpiku järgi õppimine võib olla mõjutanud õppijate suhtumist mängustatud grammatikaõppesse.

Kolmas piirang on, et siinses uuringus ei vaadeldud õppijate arvamuste võimalikke hariduse, vanuse, rahvuse vm põhjal. Sellise uurimise jaoks oli vastajaid liiga vähe ning suurem uuring oleks ületanud bakalaureusetöö mahu.

5.6. Uurimistulemuste arutelu ja järeldused

Üldiselt on uurimistulemused üsna sarnased mujal maailmas tehtud uurimistulemustega eri keelte grammatika õppimise kohta. Grammatikaõpet peetakse üldiselt igal pool tähtsaks, mis võib vähemalt osaliselt olla tingitud sellest, et traditsiooniline keeleõpe on sisaldanud rohkelt grammatikaõpet. Eesti keele kui teise keele kursustel moodustab grammatikaõpe ka praegu sageli märkimisväärse osa. Grammatikaõppe tähtsustamine ei olnud mulle üllatuseks, sest olen kursuste jooksul kuulnud õppijate soove grammatikat õppida. Õppijate analüüisivõimet näitab see, et nad eristavad, mille jaoks on grammatikat vaja õppida, tuues välja grammatikateadmiste vajalikkuse kirjutamise jaoks ning pidades grammatikat vähem vajalikuks rääkimise jaoks. Samuti tähtsustavad õppijad ka sõnavaraõpet ja keelepraktikat.

Õppijate vastustest ilmnes, et nad eelistavad eksplitsiitset grammatikaõpet, kus seletused on nende emakeeles ja näited nii eesti keeles kui õppijate emakeeles. Eesti keele majas õpetatakse eesti keelt eelistatult ilma vahenduskeeleta. Seega püüavad õpetajad seletada eesti keele grammatikat eesti keeles juba algusest peale ja B1-tasemel kindlasti. Vajaduse korral tõlgivad õpetajad mõned sõnad vene keelde. Mõni õpetaja kasutab grammatika seletamisel siiski ka põhiliselt vene keelt. Samuti anname õppijaile venekeelseid grammatikamaterjale

iseseisvaks uurimiseks. Minu arvates peaks grammatikat õpetama eesti keeles, eriti alates B1-tasemest, mil õppijatel on juba piisav sõnavara, et õpetaja seletustest saada aru. Õpetajad peavad aga oskama seletada grammatikat tavakeeles, mitte lingvistilist terminoloogiat ja keerukaid lausekonstruktsioone kasutades. Oluline on ka tuua palju grammatika kasutamise näiteid ja selgitada grammatikat jooniste vmt abil.

Tundub aga, et õppijatele eestikeelsed grammatikaseletused siiski eriti ei meeldi. Samas oli märgata, et õppijad teadvustavad emakeele kasutuse vähendamise vajalikkust keeleoskustaseme tõustes. Kõrgematel tasemetel soovitakse rohkem eestikeelseid grammatikaseletusi, kuna need soodustavad õppijate meelest iseseisvat järeldamist ja teadmiste kinnistumist. Võib-olla olid need vastused mõjutatud ka sellest, et vastajatest suurem osa oli kõrgharidusega inimesi, kes oskasid paremini grammatika õppimist analüüsida. Enda jaoks õppisin, et grammatika seletamisel peaks olema paindlikum ja lähtuma senisest rohkem eri tasemel olevate õppijate vajadustest.

Grammatika harjutamisel pidasid õppijad vajalikuks mitmekülgeid harjutusviise, nii lugemist, kirjalikke grammatikaharjutusi, tekstide kirjutamist ja vigade parandamist kui ka suhtlemist ja mängustatud grammatikaharjutusi. Lugemine, kirjalikud harjutused ja vigade parandamine on tüüpilised grammatika-tõlkemeetodi tegevused, mis on grammatikaõppes levinud siamaani. Õppijad on ilmselt nende tegevustega harjunud ja seostavad neid grammatika tõhusa omandamisega. Sellised õppetegevused võivad sobida süsteemse mõtlemisega inimestele, kes vajavad grammatika üle mõtlemiseks süvenemisaega. Samas on need tegevused teatud hulgas kõigile kasulikud, sest mitmekülgne õppimine aitab arendada grammatikaoskust eri viisil. Mina olen andnud õppijatele kirjalikud grammatikaharjutused kodutööks tunnis õpitud ja harjutatud grammatikateema kinnistamiseks ja kordamiseks.

Vigade parandamise soov mind ei üllatanud, sest kuulen pidevalt õppijatelt soovi, et nende vigu kogu aeg parandaksin. Samas ei ole vigade parandamine nii lihtne ega tähenda automaatselt positiivset mõju keeleoskusele. Vigade liiga rohke või valel ajal parandamine võib minu meelest teha rohkem kahju kui kasu. Esiteks peab arvestama, mis tüüpi veaga on tegemist ja kas õppijad on vastaval keeleoskustasemel selle grammatikateema veatuks kasutamiseks üldse valmis. Näiteks ei suuda teise keele õppijad sihitist B1-tasemel kindlasti kogu aeg õiges käändes kasutada ja rohke parandamine seejuures ei aita. Teiseks peab

arvestama, kas tegemist on grammatikaharjutuse või rääkimisülesandega. Grammatikaharjutustes keskendutakse kindlate grammatikateemade harjutamisele ja sel juhul tuleb vigu parandada. Rääkimisülesannetes keskendutakse aga rääkimisjulguse ja -sujuvuse arendamisele ja vigade parandamine takistab rääkimisoskuse arengut.

On huvitav, et õppijad ei tähtsusta kuulamise olulisust grammatika omandamisel. Tänapäevased kasutuspõhised teooriad rõhutavad keelelise sisendi, sh suulise sisendi tähtsust keeletunnetuse tekkes. Seega võiks edaspidi kasutada ka grammatikaõppes rohkem spetsiaalseid kuulamisharjutusi ja selgitada samas ka õppijaile, kuidas need grammatikaoskust arendavad.

Õppijad pidasid valdavalt kasulikuks ka suhtlemist ja mängustatud grammatikaõpet. Suur toetus mängustatud grammatikaõppele on suure tõenäosusega seotud kursusel kasutatud õpikuga "Naljaga pooleks". Üldiselt võiks arvata, et suhtlemine ja mängustatud harjutused sobivad ainult osale õppijaist, kes eelistavad intuitiivsemat õpet. Kui õppijad on saanud aga mängustatud grammatikaharjutustest positiivse kogemuse, siis oskavad nad nende kasu ka hinnata. Mängustatud õpe on hea viis teha grammatika õppimine meeldivamaks ja rõõmsamaks. Samuti aitab loogiliselt üles ehitatud mängustatud õpe õppijatel tajuda õpitava grammatikateema tegelikku tähendust. Mängustatud õpe ei ole kindlasti ainult vahepala või puhkus, see sobib teadlikult kavandatuna hästi iga teema õppesse vaheldumisi tõsisemat tüüpi harjutustega.

Õppijad arvasid üldiselt, et eesti keele grammatika on raske ja ei sarnane teiste keelte grammatikale. Eesti keele grammatikat peetakse keeruliseks käänete ja erandite tõttu. Grammatikaõpet kaldutakse raskeks pidama ka mujal maailmas, nagu näitavad erinevad uuringud. Minu arvates sõltub grammatika raskus siiski peamiselt selle esitusest. Järelikult on vaja edaspidi veelgi paremini mõelda, kuidas õppijaile grammatikat seletada ja harjutada lasta, et nad ei tunnetaks grammatikat nii keerulisena. Grammatikaõppes peab arvestama grammatikaoskuse loomulikku arengurada ning seda, mis oskused on vastavalt tasemel omandamiseks jõukohased ja mis järjekorras on nende õppimine loogiline.

Üllatav oli aga õppijate üldine positiivne hoiak eesti keele grammatika õppimise suhtes. Õppijad pidasid grammatikaõpet meeldivaks ja uskusid, et suudavad eesti keele grammatika vaatamata raskustele selgeks saada. Pidev harjutamine ja keelekasutus on õppijate arvates

seejuures võtmetähtsusega. Selline positiivne hoiak üllatas mind, arvestades õppijatelt õppetöös kuulnud kaebusi grammatika keerukuse ja vanusega seotud mäluprobleemide üle. Järelikult suudavad täiskasvanud vaatamata ajutistele nõrkushetkedele üldiselt siiski ennast juhtida ja oma õppetööd kujundada.

Kokkuvõttes andis uuring huvitavat ja vajalikku teavet täiskasvanud õppijate arvamuste kohta eesti keele grammatika õppimise suhtes. Seda teavet saaksid kasutada nii õpetajad kui õpetajate koolitajad ning ka keeleõppe kogemusnõustajad ja mentorid.

Enda jaoks sain uuringust olulisi teadmisi, millega arvestan õppijatele eesti keele grammatika õpetamisel. Sain kinnitust, kui oluline on kuulata õppijate arvamusi ja arvestada erinevaid õpistiile. Pean õpetajana olema valmis vajaduse korral kohandama grammatikaõpet nii, et see oleks õppijatele jõukohane, arendav ja meeldiv.

Edaspidi võiks uurida sama teemat edasi suurema valimi põhjal ja selgitada välja eri vastajarühmade arvamusi. See aitaks arendada eesti keele kui teise keele grammatika õpetamise metoodikat, et see aitaks veelgi paremini toetada kõiki eesti keele kui teise keele õppijaid.

KOKKUVÕTE

Grammatika on teise keele õppe oluline osa. Eri keeleõppemeetodite korral suhtutakse grammatika õppimisse erinevalt. Õppijate arvamused on olulised keeleõppemotivatsiooni ja keeleõppe tõhususe mõjutajad, mistõttu on vaja neid arvamusi tunda.

Bakalaureusetöö “Õppijate arvamused eesti keele grammatika õppimise kohta Narva eesti keele maja B1-taseme rühmade näitel” eesmärk oli välja selgitada, millised on Narva eesti keele maja kolme B1-taseme õpperühma täiskasvanud õppijate arvamused eesti keele grammatika õppimise kohta.

Bakalaureusetöö teoreetilises osas andsin ülevaate grammatika mõistest, teise keele grammatika õppimisest ja omandamisest: eksplitsiitset ja implitsiitset grammatikaõppest, grammatika õppimisest eri keeleõppemeetodite korral, grammatika õppimist mõjutavatest teguritest, eesti keele kui teise keele grammatika õpetamisest ning peamiselt mujal maailmas tehtud uuringutest õppijate ja õpetajate arvamustest grammatika õppimise kohta.

Uurimiseesmärgist lähtuvalt oli töös püstitatud neli uurimisküsimust.

1. Kui vajalik on eesti keele kui teise keele täiskasvanud õppijate arvates grammatikat õppida?
2. Kuidas peaks eesti keele kui teise keele täiskasvanud õppijate arvates grammatikat seletama?
3. Kuidas peaks eesti keele kui teise keele täiskasvanud õppijate arvates grammatikat harjutama?
4. Kui meeldiv ja kerge on eesti keele kui teise keele täiskasvanud õppijate arvates grammatikat õppida?

Uurimisküsimustele vastuse saamiseks lasin Narva eesti keele maja kolme täiskasvanute B1-taseme rühma õppijatel täita veebiankeedi, milles oli 20 kuuepallist skaalaküsimust ja neli vaba vastusega küsimust. Skaalaküsimustega hindasid vastajad eesti keele grammatika õppimise kohta esitatud väiteid ning vabades vastustes said oma hinnanguid kommenteerida. Ankeedi täitis 40 vastajat. Väidetele antud hinnanguid analüüsisin kvantitatiivselt ning õppijate kommentaaride analüüsimisel kasutasin temaatilise sisuanalüüsi meetodit.

Uuringus selgus, et täiskasvanud keeleõppijad peavad eesti keele grammatika õppimist vajalikuks, eriti kirjutamisoskuse jaoks. Osa vastajaid pidas aga suurt sõnavara grammatikast olulisemaks. Osa vastajaid rõhutas, et grammatikaõppes ei piisa keele omandamiseks, vaja on ka praktikat. Õppijad eelistasid eksplitsiitset grammatika õpetamist koos emakeelsete seletustega ning soovisid, et ka grammatikanäited oleks tõlgitud nende emakeelde. Kõrgemal keeleoskustasemel sooviti rohkem ainult eesti keele kasutamist grammatikaõppes. Suurem osa vastajaid arvas, et grammatikareeglid tuleb pähe õppida.

Õppijad pidasid kasulikuks mitmekesiseid grammatika harjutamise viise: lugemist, kirjalike harjutuste tegemist, tekstide kirjutamist, vigade parandamist, suhtlemist ja mängustatud ülesannete tegemist. Eesti keele grammatikat peeti keeruliseks ja teiste keelte grammatikast erinevaks. Vaatamata sellele meeldis vastajaile eesti keele grammatikat õppida ja nad uskusid, et saavad eesti keele grammatika ka selgeks.

Uuringu piirangutest lähtuvalt tuleks edaspidi uurida ka nende täiskasvanud keeleõppijate arvamusi, kes ei õpi Narva eesti keele majas, ei õpi peamiselt rääkimisoskuse arengule suunatud kursusel ning ei ole kasutanud eesti keele õppeks õppekomplekti “Naljaga pooleks” (Kitsnik & Kingisepp, 2021). Samuti tuleks suurendada valimit. Nii oleks võimalik luua terviklik pilt eesti keele kui teise keele täiskasvanute õppijate arvamustest eesti keele grammatika õppimise kohta.

KASUTATUD ALLIKAD

Argus, R., Rüütmaa T., Verschik, A. & Baird, P. (2021). *Mitmekeelsus, esimese ja teise keele omandamine. Peamistest teooriatest, uuringutulemustest ja õpetamismeetoditest Kirjandusülevaade*. Haridus- ja Teadusministeerium.

Adejare, R. A. (2022). What is Grammar and How Best Can It Be Taught in The Second Language Classroom?. *Studies in English Language Teaching*, 10, 3, 2022. 58-81.

Beilmann, M. (2020). Sotsiaalse Analüüsi Meetodite ja Metodoloogia õpibaas. <https://samm.ut.ee/kusimustiku-koostamine/> (viimati vaadatud 17.05.2025)

Cameron, L. (2001/2005). *Teaching language to Young Learners*. Cambridge University Press 2001.

Daloglu, A. (2020). EFL Students' Beliefs about How They Learn Grammar Best. *English Language Teaching*, 13, 10; 2020. DOI: 10.5539/elt.v13n10p158

Ehala, M. (2010). Generatiivne grammatika ja Noam Chomsky. *Oma Keel* 2, 10–16.

EIS=Eksamite infosüsteem.

<https://eis.ekk.edu.ee/eis/> (viimati vaadatud 16.04.2025)

EKR = *Euroopa keeleõppe raamdokument: õppimine, õpetamine, hindamine*. (2007). Toim. Krista Kerge, Helika Mäekivi, Pilvi Alp, Hille Pajupuu, Mai Tiits, Ülle Türk. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

Ellis, R. (2012). Current Issues in the Teaching of Grammar: An SLA Perspective. *TESOL Quarterly*, 40(1), 83–107. DOI: 10.2307/40264512

Eesti keele instituut. Sõnaveeb.(2020).

<https://sonaveeb.ee/teacher-tools/#/home> (viimati vaadatud 12.04.2025)

Faiella, F. & Ricciardi, M. (2015). Gamification and learning: A review of issues and research. *The Italian e-Learning Association Journal*, 11(3), 13-21
DOI:10.20368/1971-8829/987

Freeman, N. (2022). *A study of teachers' beliefs on frequency, methods and approaches of teaching English grammar in Swedish schools*. Stockholms universitet, Department of English.

Haridussilm.

<https://www.haridussilm.ee/> (viimati vaadatud 16. 04.2025)

Horwitz, E. K. (1988). The Beliefs about Language Learning of Beginning University Foreign Language Students. *The Modern Language Journal*, 72(3), 283-294.

Horwitz, E. K. (1999). Cultural and situational influences on foreign language learners' beliefs about language learning: a review of BALLI studies. *System*, 72 (1999), 557-576. DOI: 10.1016/S0346-251X(99)00050-0

Hos, R. & Kekec, M. (2015). Unpacking the Discrepancy between Learner and Teacher Beliefs: What should be the Role of Grammar in Language Classes?. *European Journal of Educational Research*, 4(2), 70-76. DOI: 10.12973/eu-jer.4.2.70.

Integratsioon = Eesti keele majad. <https://integratsioon.ee/eesti-keele-maja-vana> (viimati vaadatud 08.05.2025)

Kaivapalu, A. (2020). *Eesti ja soome keele sarnasusest ja omandamisest ning nende mõjust eesti-soome suhtlusele*.

https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/157457/EstFin%20Mobility_artikkel_Kaivapalu.pdf?sequence=1 (viimati vaadatud 17.04.2025)

Kaivapalu, A. & Eslon, P. (Koost.) (2021). *Eesti keele oskuse arenemine ja arendamine*. EKSA.

Kaivapalu, A. & Martin, M. Haridus- ja Noorteamet. (2010). Mis on võõrkeel ja kuidas võõrkeelt õpitakse?.

<https://oppekava.ee/mis-on-voorkeeleope-ja-kuidas-voorkeelt-opitakse/> (viimati vaadatud 17.04.2025)

Kingisepp, L. & Sõrmus, E. (2000). *Ülevaade võõrkeeleõppe meetoditest*. TEA.

Kitsnik, M. (2011). *Keelestruktuuride õpetamine seostatult teemade ja osaoskustega*. Võõrkeeled: valdkonnaraamat gümnaasiumile. Kanne, P. (Koost.) Tallinn: Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus.

https://oppekava.ee/wp-content/uploads/2016/10/Keelestruktuuride_%C3%B5petamine_seoses_teemade_ja_osaoskustega.pdf (viimati vaadatud 20.04.2025)

Kitsnik, M. (2019). *Eesti keele kui teise keele õppimine: Kas raske töö või kerge lõbu?*. Keel ja Kirjandus 1-2/2019, 39–56.

Kitsnik, M. & Kingisepp, L. (2021). *Naljaga pooleks. Esimene osa*. Iduleht ja Mare Kitsnik.

Kitsnik, M. & Midt, S. (2022). Eesti keele kui teise keele õpetajate suhtumine 7.–9. klassi õpilaste keelevigadesse ja vigadega tegelemine. *Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat*, 18, 149-172.

Kitsnik, M. & Kromberg, J. (2022). Kuidas õpetada eesti keele kui teise keele grammatikat põhikooli õpilastele? Juhtumianalüüs. *Lähivõrdlusi. Lähivertailuja* 32, 53-78. DOI: 10.5128/LV32.02.

Kitsnik, M. & Mikk, K. (2021). Õppetegevuste haaravus, aktiivsus ja jõukohasus eesti keele kui teise keele täiskasvanute kursustel: õpetajate arvamuste analüüs. *Lähivõrdlusi. Lähivertailuja*, 31, 153-190. DOI:10.5128/LV31.05.

- Krall, I. & Sõrmus, E. (2000). *Eesti keele grammatika õpetamise võimalusi*. TEA.
- Larsen-Freeman, D. (2014). Teaching grammar. Teaching English as a Second or Foreign Language. 4th ed. (toim.) Celce-Murcia, M., Brinton, D. M. & Snow, M. A. Boston (Mass.): *National Geographic Learning, Heinle Cengage Learning*, 256–270.
- Lindström, L. (2021). *Mitu grammatikat on keeles?*. Õpetajate Leht, 09, 2021. <https://opleht.ee/2021/09/mitu-grammatikat-on-keeles/> (viimati vaadatud 18.04.2025)
- Loewen, S., Li, S., Fei, F., Thompson, A., Nakatsukasa, K., Ahn, S. & Chen, X. (2009). Second Language Learners' Beliefs About Grammar Instruction and Error Correction. *Modern Language Journal*. DOI: 10.1111/j.1540-4781.2009.00830.
- Metslang, H., Kitsnik, M. & Krall, I. (2014). Lõimitud aine- ja keeleõppe metoodikast vene õppekeelegra koolis. *ESUKA – JEFUL 2014*, 5–3: 71–97. DOI: 10.12697/jeful.2014.5.3.04
- Metslang, H., Kibar, T., Kitsnik, M., Koržel, J., Krall, I. & Zabrodsckaja, A. (2013). *Kakskeelne õpe vene õppekeelegra koolis. Uuringu lõpparuanne*. Haridus- ja Teadusministeerium
- Pool, R. (2007). *Eesti keele teise keelena omandamise seaduspärasusi täis- ja osasihitise näitel*. Tartu Ülikool.
- Richards, J. (2006). *Communicative Language Teaching Today*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Scheffler, P. (2008). The natural approach to adult learning and teaching of L2 grammar. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, November 2008. DOI: 10.1515/IRAL.2008.013
- Schulz, R. A. (2001). Cultural Differences in Student and Teacher Perceptions Concerning the Role of Grammar Instruction and Corrective Feedback: USA-Colombia. *The Modern Language Journal*, 85(2), 244-258. DOI: 10.1111/0026-7902.00107
- Scrivener, J. (1994/2011). *Learning teaching: The essential guide to English language teaching*. Macmillan.
- Thornbury, S. (1999/2002). *How to Teach Grammar*. Pearson Education Limited 1999.
- Vihalemm, T. (2003). *Teadusfilosoofia*. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Vihman, V. A. (2018). *Pilk laste keeleomandamisele. Teoreetilistest alustest ja kvantitatiivsetest lähenemistest*. Keel ja Kirjandus 8–9, 622–642.
- Пахк, Х. (2021). *Типичные ошибки и их коммуникативная значимость в письменных работах эстоноговорящих учеников, изучающих РКИ*. Тартуский университет. Отделение славистики.

Lisa 1. Eestikeelne ankeet

ANKEET

Lugupeetud eesti keele õppija! Olen Inga Kaup Tartu Ülikooli Narva kolledži 3. kursuse üliõpilane. Kirjutan oma bakalaureusetööd teemal “Õppijate arvamused eesti keele grammatika õppimise kohta Narva eesti keele maja B1-taseme rühmade näitel”.

Selleks palun Teil täita alljärgnev ankeet. Ankeet koosneb kahest osast. Esimeses osas hinnake palun grammatika õppimise teemalisi väiteid kuuepallisel skaalal (1 - ei ole üldse nõus, 2 - ei ole nõus, 3 - pigem ei ole nõus, 4 - pigem olen nõus, 5 - olen nõus, 6 - olen täiesti nõus) ning lisage soovi korral ka kommentaare. Teises osas palun vastake oma taustaandmeid puudutavatele küsimustele. Kõik Teie vastused on anonüümsed ning teen kõigist vastustest üldistatud kokkuvõtte. Töö eesmärk on aru saada, mida vajavad täiskasvanud keeleõppijad eesti keele grammatikat õppides kõige rohkem.

Neile küsimustele ei ole õigeid ega valesid vastuseid. Vastake palun nii, nagu Teie ise arvate. Hindan väga teie ausust!

ESIMENE OSA. EESTI KEELE GRAMMATIKA ÕPPIMINE

Kui vajalik on grammatikat õppida

1. Eesti keele omandamiseks peab kindlasti õppima grammatikat.

1	2	3	4	5	6
ei ole üldse nõus					olen täiesti nõus

2. Ainult siis, kui oskan grammatikat, saan eesti keelest aru.

1	2	3	4	5	6
ei ole üldse nõus					olen täiesti nõus

3. Ainult siis, kui oskan grammatikat, saan eesti keeles rääkida.

1	2	3	4	5	6
ei ole üldse nõus					olen täiesti nõus

4. Ainult siis, kui oskan grammatikat, saan eesti keeles kirjutada.

1	2	3	4	5	6
ei ole üldse nõus					olen täiesti nõus

Väidete 1-4 kommentaarid:

.....

.....

.....

Kuidas peaks grammatikat seletama

5. Grammatikaseletused peaksid olema eesti keeles.

1	2	3	4	5	6
ei ole üldse nõus					olen täiesti nõus

6. Grammatikanäited peaksid olema eesti keeles ja tõlgitud minu emakeelde.

1	2	3	4	5	6
ei ole üldse nõus					olen täiesti nõus

7. Grammatikareeglid peab pähe õppima.

1	2	3	4	5	6
ei ole üldse nõus					olen täiesti nõus

Väidete 5-7 kommentaarid:

.....
.....
.....

Kuidas peaks grammatikat harjutama

8. Kirjalikud grammatikaharjutused aitavad väga hästi grammatikat harjutada.

1	2	3	4	5	6
ei ole üldse nõus					olen täiesti nõus

9. Tekstide kirjutamine aitab väga hästi grammatikat harjutada.

1	2	3	4	5	6
ei ole üldse nõus					olen täiesti nõus

10. Kuulamine aitab väga hästi grammatikat harjutada.

1	2	3	4	5	6
ei ole üldse nõus					olen täiesti nõus

11. Lugemine aitab väga hästi grammatikat harjutada.

1	2	3	4	5	6
ei ole üldse nõus					olen täiesti nõus

12. Mängulised grammatikaharjutused aitavad väga hästi grammatikat harjutada.

Lisa 2. Venekeelne ankeet

АНКЕТА

Уважаемый изучающий эстонский язык! Я Инга Кауп, студентка 3-го курса Нарвского колледжа Тартуского университета, пишу свою бакалаврскую работу на тему “Мнения учащихся об изучении грамматики эстонского языка на примере групп уровня В1 Нарвского дома эстонского языка”.

Для этого прошу вас заполнить следующую анкету. Анкета состоит из двух частей. В первой части оцените утверждения об изучении грамматики по шестибалльной шкале (1 - совершенно не согласен, 2 - не согласен, 3 - скорее не согласен, 4 - скорее согласен, 5 - согласен, 6 - полностью согласен) и при желании добавьте комментарии. Во второй части, пожалуйста, ответьте на вопросы о ваших данных. Все ваши ответы анонимны, и я сделаю обобщенные выводы из всех ответов.

На данные вопросы нет правильных или неправильных ответов. Пожалуйста, отвечайте так, как вы сами считаете. Очень ценю вашу честность!

ПЕРВАЯ ЧАСТЬ. ИЗУЧЕНИЕ ГРАММАТИКИ ЭСТОНСКОГО ЯЗЫКА

Насколько важно изучать грамматику

1. что бы выучить эстонский язык необходимо изучать грамматику.

1 2 3 4 5 6

совершенно не согласен

полностью согласен

2. Только зная грамматику, я могу понять эстонский язык.

1 2 3 4 5 6

совершенно не согласен

полностью согласен

.....
.....
.....

Как следует практиковать грамматику

8. Письменные упражнения по грамматике очень помогают в её изучении.

1	2	3	4	5	6
совершенно не согласен			полностью согласен		

9. Написание текстов очень помогает в изучении грамматики.

1	2	3	4	5	6
совершенно не согласен			полностью согласен		

10. Прослушивание очень помогает в изучении грамматики.

1	2	3	4	5	6
совершенно не согласен			полностью согласен		

11. Чтение очень помогает в изучении грамматики.

1	2	3	4	5	6
совершенно не согласен			полностью согласен		

12. Игровые упражнения по грамматике очень помогают в её изучении.

1	2	3	4	5	6
совершенно не согласен			полностью согласен		

13. Общение очень помогает в изучении грамматики.

1	2	3	4	5	6
совершенно не согласен			полностью согласен		

Какие методы вы использовали для изучения грамматики? изучение правил / выполнение письменных упражнений / выполнение устных упражнений / выполнение игровых заданий /

Как вы себя чувствуете в Эстонии? очень хорошо / хорошо / средне / не очень хорошо

Почему вы посещаете курсы эстонского языка? хочу подготовиться к экзамену / хочу общаться с эстонцами / учу для работы /

Вам нравится изучать эстонский язык? да, очень / более-менее / не очень нравится / совсем не нравится

Большое спасибо